

Fenomén amatérské fotografie

(se zaměřením na české amatérské hnutí)

Eliška Blažková, DiS.

Bakalářská práce
2010

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Kabinet teoretických studií

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eliška BLAŽKOVÁ, DiS.**
Studijní program: **B 8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimedia a design – Reklamní fotografie**

Téma práce: **Teoretická část:**
Fenomén amatérské fotografie
Praktická část:
a) Židy (Třebíč/Židovské město – katalog)
b) Triptychy (volné fotografie – výstavní soubor)

Zásady pro vypracování:

Teoretická část:

Bakalářská práce – min. 25 stran textu + ilustrace, použitá literatura
návrhy témat, formální aspekty textu, metodika psaní – konzultace Lucia Fišerová.
Součástí obhajoby práce je přednáška včetně obrazové prezentace na dané téma teoretické části bakalářské práce v rozsahu 10 – 15 min. 15 minut je maximální doba přednášky. Přednáška není přečtením obsahu práce.

Praktická část:

a) katalog výrobků nebo služeb

Odevzdává se: Katalog obsahující celkem 12 – 15 fotografií, formát 24 x 30 jako maketa s grafickou úpravou + stejný počet zdrojových fotografií ve formátu 30 x 40cm pro výstavu, nebo odvozený formát.

b) volné fotografie – výstavní soubor

Ucelený, koncipovaný soubor fotografií (explikace + písemná obhajoba).

Odevzdává se: min. 10 ks fotografií v archivní kvalitě, výstavní formát (min. 50 x 60 cm), libovolná technika, adjustováno + písemná obhajoba cca 2 str. textu.

Současně budou všechny části praktické i teoretické práce odevzdány v digitální podobě na 3 ks CD v daném rozlišení v předepsané kvalitě.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

BAATZ, Willfried. Fotografie: Computer Press, a.s., 2004

**veškerá dostupná odborná literatura a webové stránky vztahující se k tématu
doporučené prameny:**

zdroje z Českého svazu fotografů, výroční katalogy

**katalog a multimediální příloha výstavy: 120 let prvního klubu fotoamatérů
v Čechách – Nekázanka o.s. (Národní archiv Praha)**

**katalog z výstavy: Příjemné závislosti: Inscenovaná fotografie 70. let
(Moravská galerie Brno)**

Vedoucí bakalářské práce:

prof. Mgr. Pavel Dias

Ústav reklamní fotografie a grafiky

Datum zadání bakalářské práce:

1. prosince 2009

Termín odevzdání bakalářské práce:

17. května 2010

Ve Zlíně dne 6. ledna 2010

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.

Janíková
děkanka

M. Dvořáčková
Mgr. Markéta Dvořáčková
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 19.2.2010

Elitka Brádková
[Podpis]
Jméno, příjmení, podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3.

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výděleku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše, přitom se přihlédne k výši výděleku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury. Odevzdaná verze tištěné bakalářské práce a verze elektronická (odevzdaná na DVD a nahraná do STAG) jsou totožné.

Eliška Blažková, 12. května 2010

Poděkování:

- V první řadě bych ráda poděkovala vedoucímu práce prof. Mgr. Pavlovi Diasovi za poskytnutí zajímavých informací, rad, doporučení a za jeho trpělivost a cenný čas, který věnoval mně a této práci.
- Jelikož tato práce navazuje na tříleté studium, které ukončuje, chtěla bych také mnohokrát poděkovat MgA. Jaroslavovi Prokopovi a MgA. Janu Jindrovi za to, že mi dali možnost studovat v Ateliéru reklamní fotografie na FMK, čehož si nesmírně vážím. Oběma děkuji také za to, že se mi po celou dobu studia věnovali a za všechnu jejich kritiku i rady, které mi hodně daly.
- Poděkování patří také všem respondentům, kteří si našli čas na zodpovězení otázky v průzkumu.
- Chtěla bych poděkovat také RNDr. Josefovi Mühldorfovi, CSc. za velkou ochotu, poskytnutí informací a pramenů o 1. ČKFA Nekázanka a zodpovězení rozhovoru.
- Obrovské díky patří také méjí rodině, zvláště pak rodičům a prarodičům, za vynikající podporu a motivaci při dlouhodobé práci.

Abstrakt:

Tato práce shrnuje dějiny české amatérské fotografie od počátku do současnosti. Práce je psána čtivou formou a má přesvědčit čtenáře o tom, že amatérská fotografie je opravdovým fenoménem a nedílnou součástí fotografie jako takové. Práce dále objasní čtenáři význam pojmu „fotoamatér“, který je v současné době v pravém slova smyslu často chápán špatně. Věřím, že většina čtenářů, která doposud nebyla do této problematiky zasvěcena, bude po přečtení vzhlížet na fotografy amatéry s obdivem.

Klíčová slova: amatérská fotografie, fenomén, fotoamatér, kluby fotografů amatérů, dějiny české amatérské fotografie

Abstract:

This work summarizes the history of Czech amateur photography from the beginning to the present time. The work was written to persuade readers that amateur photography is a real phenomenon and an integral part of photography in itself. The thesis also explains to readers the importance of the term "amateur", which is often misunderstood in today's world. I believe that most readers, who have not been dedicated to this issue yet, will have respect for amateur photographers after reading this work.

Key words: amateur photography, phenomenon, amateur photographer, clubs of amateur photographers, the history of Czech amateur photography

Obsah

1	ÚVOD	10
1.1	Průzkum.....	12
2	VZNIK AMATÉRSKÉ FOTOGRAFIE	13
3	PRVNÍ ČEŠTÍ FOTOAMATÉŘI	15
4	KLUBY A KROUŽKY AMATÉRSKÉ FOTOGRAFIE	17
4.1	Český klub fotografů amatérů Nekázanka	19
4.1.1	Založení klubu	19
4.1.2	Zájem fotoamatérů o členství	20
4.1.3	Sídla klubu.....	21
4.1.4	Ateliér	22
4.1.5	Časopisy	23
4.1.6	Členové klubu fotografů amatérů	25
4.1.7	Fungování klubu ve válečném a meziválečném období	29
4.1.8	Klub fotografů amatérů v období 1945 – 1989.....	29
4.1.9	Revoluce – současnost.....	30
4.1.10	Ukázka prací původních členů Klubu fotografů amatérů Nekázanka	31
4.1.11	Ukázka prací současných členů Klubu fotografů amatérů Nekázanka.....	32
4.2	Další fotokluby amatérů, které vznikly na přelomu 19. a 20. stol.	33
4.2.1	Klub amatérské fotografie v Teplicích	33
4.2.2	Klub německých fotoamatérů v Praze	35
4.2.3	Klub česko-německých fotoamatérů v Českých Budějovicích.....	35
4.2.4	Amatérská fotografie v Brně	36
4.2.5	Vyškov – fotoklub Orion	38
4.3	Fotografické kroužky při školách, internátech, podnicích	39
4.3.1	Novodobé Bařovy pokusné školy ve Zlíně	40
4.4	Současná amatérská fotografie v síti vztahů	41
5	Z FOTOGRAFŮ AMATÉRŮ PROFESIONÁLOVÉ	42
5.1	Novinářská fotografie	43
5.2	Rozvoj fotografického vzdělání	46
6	AMATÉRSKÁ FOTOGRAFIE PRŮŘEZEM STOLETÍ	48
6.1	Válečné období a meziválečné období	48
6.1.1	První světová válka.....	48
6.1.2	Meziválečné období.....	49
6.1.3	Druhá světová válka	49
6.2	40. léta	51

6.3	50. léta.....	52
6.4	60. léta.....	55
6.5	70. léta.....	58
6.6	80. léta.....	61
6.6.1	Listopadová revoluce 1989	64
6.7	90. léta.....	66
6.7.1	Změny ve fotografii po revoluci, významné fotografické výstavy	66
6.7.2	Úpadek amatérské fotografie	67
7.	SOUČASNÁ AMATÉRSKÁ FOTOGRAFIE.....	69
8.	ROZHOVOR S JOSEFEM MÜHLDORFEM	72
9.	ZÁVĚR.....	77
	POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY	78
	SEZNAM VYOBRAZENÍ	81
	POZNÁMKY	84

1 Úvod

Amatérská fotografie, tedy fotografie provozována pro potěchu, nikoliv za účelem zisku, hraje od samého počátku vzniku fotografického média významnou roli ve fotografii jako takové. Dle Jána Šmoka je pro amatérskou fotografii charakteristické „*uspokojování osobních emocionálních potřeb*“. Amatéri patří od pradávna k nejproduktivnějším a nejaktivnějším fotografům. Jejich práce často dosahuje vysokých kvalit. Přesto bývá tato oblast v dějinách fotografie opomíjena. I v literatuře bývá otázkám spojovaným s fenoménem amatérské fotografie věnována pozornost zcela výjimečně. Hlavní příčinou tohoto stavu je obtížná dostupnost pramenů. V některých zemích, převážně v Německu, Velké Británii nebo USA, jsou od 60. let 20. století systematicky shromažďována data týkající se této problematiky. Česká amatérská fotografie měla od počátku vysokou úroveň. Prameny týkající se organizovaného českého fotoamatérského hnutí jsou však uloženy hluboko v archívech, díla fotoamatérů jednotlivců jsou převážně soukromým vlastnictvím. V české literatuře se této problematice nevěnovalo mnoho autorů – a když už, jde o zaměření pouze na určitý časový úsek, případně na jeden klub, jednoho fotografa, výstavu či jedno fotografické téma.¹ Neexistuje však publikace, shrnující kompletně historii české amatérské fotografie od počátku do současnosti.

Označení amatér je odvozeno z latinského slova „*amare*“, což znamená mít rád, milovat. Amatér byl v minulosti považován za milovníka umění. Původní a dobový význam tohoto označení byl jednoznačně pozitivní. Fotograf amatér vykonával svoji práci s láskou, bez vidiny výdělku a často velmi kvalitně. Později však začíná být za opravdového umělce považován v očích veřejnosti spíše vzdělaný profesionál. Amatér začíná být chápán jako méně významný lidový umělec. V současnosti je dokonce slovo amatér v pravém slova smyslu téměř zapomenuto. Široká veřejnost dnes označení „amatér“ považuje za něco hanlivého. Tento pojem dnes vyvolává v lidech úsudek, že amatér je něco méněcenného, že jeho práce není příliš kvalitní (to dokazuje také průzkum níže). Cílem práce je čtenářům tento vžitý úsudek vyvrátit a poukázat na to, že česká amatérská fotografie je velký pojem, který bychom neměli odsouvat do ústraní. Text nechá čtenáři nahlédnout do historie

této problematiky. Práce shrne historický vývoj české amatérské fotografie od jejího zrodu, přes přelom 19. a 20. století, představí činnost organizovaných klubů fotoamatérů, úspěchy na výstavách u nás i v zahraničí, poukáže na vrcholná období i období úpadku či útlumu. V neposlední řadě práce poukáže na současný stav amatérské fotografie.

Cíle práce:

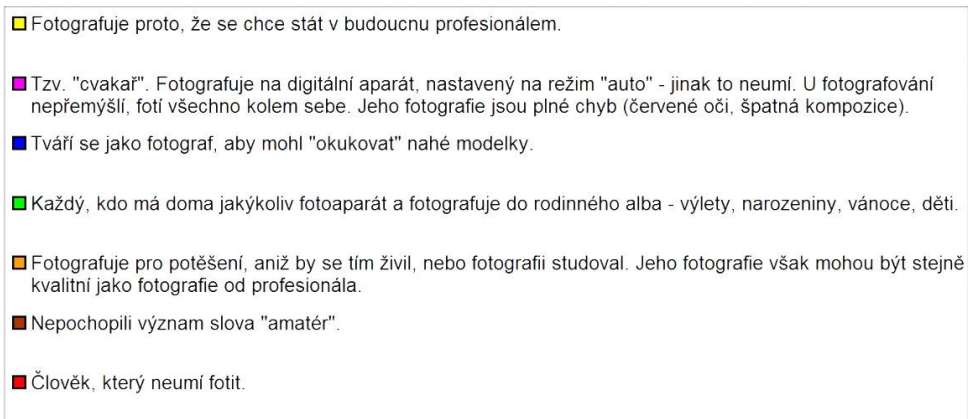
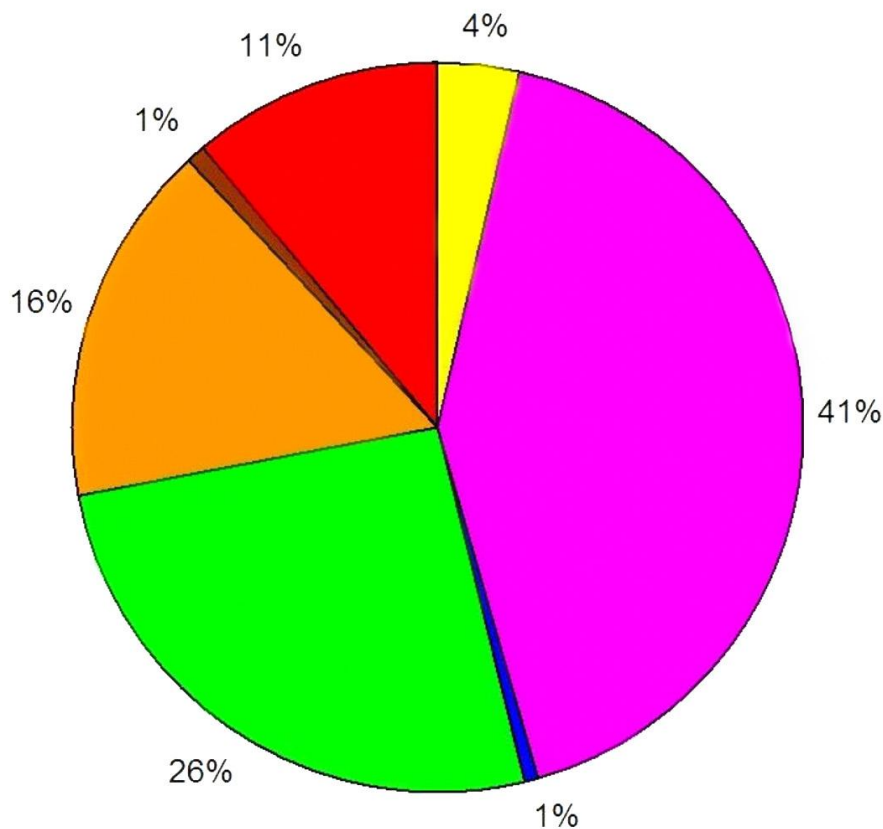
- Realizace průzkumu na téma „Co si současná veřejnost představuje pod pojmem – fotograf amatér?“
- Zpracování historického vývoje české amatérské fotografie od počátku do současnosti, vyzdvižení důležitých mezníků, fotografických klubů, autorů.
- Poukázání na fakt, že amatérská fotografie je neprávem opomíjeným tématem, neboť v historii fotografie jako takové právem zaujímá významné místo.
- Snaha přesvědčit čtenáře o tom, že pojem fotoamatér není hanlivé označení, ale právě naopak.

1.1 Průzkum

Co si současná veřejnost představuje pod pojmem – fotograf amatér?

V březnu 2010 jsem oslovila 200 náhodně vybraných osob, kterých jsem se dotazovala na stejnou otázku. Výsledky průzkumu jsou znázorněny v grafu níže.

Otázka: Co si představujete pod pojmem fotograf amatér?

Obrázek 1: Graf, průzkum na téma – Co si představujete pod pojmem fotograf amatér?

2 Vznik amatérské fotografie

Počátky amatérské fotografie jsou v literatuře kladeny do osmdesátých let 19. století, což je více než 40 let po vzniku fotografie samotné.¹¹ Ještě do sedmdesátých let předminulého století totiž fotografování vyžadovalo značné nároky. Nejrozšířenější technikou byl v té době tzv. mokrá kolodiový proces, kde citlivá vrstva, nalévaná na skleněnou destičku, musela zůstat po celou dobu zpracování vlhká. Vytvoření takového snímku si vyžadovalo velký počet jednotlivých výrobních fází, výbornou zručnost a v neposlední řadě poměrně nákladné pomocné vybavení. Oproti předchůdcům (daguerrotypie a kalotypie) měl však kolodiový proces několik výhod, díky kterým si získal velkou oblibu (vyšší citlivost materiálu, zkrácení expoziční doby na pouhých několik sekund, kvalitní a ostré detaily, možnost kopírování a zvětšování fotografií z negativu). V roce 1871 však byla objevena využitelnost bromostříbrné želatiny ve fotografickém procesu. Želatina se stala základem tzv. suchého procesu. Fotografové tak měli možnost mnohem snáz pořizovat svoje snímky na negativy a pozitivy z nich zhotovovat až s časovým odstupem. Následovaly další vynálezy urychlující a zkvalitňující práci fotografů, jako například výměnné kazety na negativy za denního světla, svitkové filmy, zásobníky na větší počet negativů, maloformátové aparáty, příručky, návody, apod. To vše bylo výzvou pro fotografy amatéry. S masovým nástupem amatérské fotografie začala také expanze firmy Kodak se svým tehdejším reklamním sloganem: „You press the button, we do the rest“ (v překladu: „Ty zmáčkneš spoušť, my uděláme zbytek“). Kodak od samého počátku vsadil na důležitost reklamy a marketingu. Pro fotografy, ať už profesionály nebo amatéry, se tak opravdu stal synonymem rychlosti, jedinečnosti, lehkosti, vysoké kvality a snadného ovládní, spočívající v pověstném pouhém zmáčknutí spouště.

Přesto, že se tato práce zaměřuje na českou amatérskou fotografickou tvorbu, je nutno zmínit francouzského amatérského fotografa Jacques Henri Lartigue (1894 – 1986). Jde o jednoho z prvních amatérských fotografů, který se však dočkal později světového věhlasu. Začal fotografovat již jako šestileté dítě. Byl velmi zvědavý, fascinovala ho technika. Na jeho fotografiích z dětství nacházíme zdokumentovaný jeho svět – dětský pokoj, hračky, rodinu a kamarády při hře.

„...Obzvláště měl rád expozice krátkým časem. Uměl zachytit tzv. zmražený – zastavený pohyb. Lidé byli na fotografiích zobrazeni ve vzduchu, ve výskoku nebo kotrmelci. Fotografoval také hry staršího bratra, který zhotovoval a pouštěl letecké modely, ale také vyráběl a kupoval letadla, na kterých létal začátek letectví bezmotorového létání...“ píše Pavel Dias ve svém e-mailu ze dne 3. 5. 2010. V mládí Lartigue fotografoval také automobilové závody, kde vzniklo několik velmi působivých fotografií kár (předchůdců motokár) jedoucích z kopců. Později vystudoval malířství a ve středním věku se věnoval téměř výhradně malbě. Lartigueův význam byl objeven až v 60. letech minulého století, kdy jeho tvorbu z dětství šťastnou náhodou našel Charles Rado z agentury Rapho a představil je kurátorovi Museum of Modern Art v New Yorku. Tamtéž byla následně uspořádána výstava jeho fotografií. V roce 1968 byly také jeho fotografie uveřejněny v časopisu Life magazine, který shodou okolností informoval také o smrti J. F. Kennedyho a dostalo se tak do rukou obrovského množství čtenářů. Následně byly vydány knihy Lartigueových fotografií a právem se stal světově uznávaným amatérským fotografem. Na sklonku života se Lartigue vrátil k fotografování. Pořídil podobiznu francouzského prezidenta Francie Valéry Giscard d'Estainga, která pak visela ve všech školách a úřadech. Fotografoval také Picassa a jiné významné osobnosti.

Obrázek 2: Lartigue, J. H.: bez názvu

3 První čeští fotoamatéři

Přesto, že amatérská fotografie se začala rozvíjet masově až v 80. letech 19. století, tak již v polovině století existovali amatéři, kteří vlastnili vybavení podobné tomu, které využívali profesionálové. V té době však amatéři využívali fotografování hlavně jako pomocný prostředek ke svojí profesi (přírodovědci, malíři, architekti). Později však i amatéři pocítili potřebu za pomoci fotografií uchovávat své vzpomínky nebo ztvárnit své umělecké vize.

Prvními fotoamatéry u nás byli bez pochyby daguerrotypisté F. I. Stašek z Litomyšle, K. S. Amerling z Prahy nebo F. Franz z Brna. Ti ovšem bývají označováni spíše jako první čeští fotografové, nikoliv amatéři, což jim uděluje podstatně vyšší status. Slovo fotoamatér bývá spojováno až s jejich následovníky, jako byli Vilém Trajc, Pavel Jan Rath, Vojtěch Kramer či Jan Kára. Z nedostatku dochovaných pramenů toho však o jejich tvorbě víme pramálo.

Do osmdesátých let se fotoamatéři objevují často mezi duchovními, šlechtici, přírodovědci a umělci. Jedním z prvních šlechticů, kteří se začali vážně zajímat o fotografii, byl Maxmilián Wilhelm Podštatský z Prusinovic, kterého učil fotografovat profesionál Wilhelm Rupp. V dalších desetiletích se fotografováním zabývaly také rody Nosticů a Chotků, z nichž nejvýznamnějším byl jednoznačně hrabě Karel Chotek (1853–1926), majitel panství Velké Březno. Jedna z jeho fotografií je k vidění na obrázku.

Obrázek 3: Chotek, K.: Bez názvu, nedatováno

O jeho fotografických kvalitách vypovídají nedávno nalezené fotografické pozůstalosti na Líčkově. Chotek fotografoval již od poloviny století, ale později se připojil k organizované skupině Vídeňských fotografů amatérů. Stal se členem významných zahraničních klubů a sklízel velké úspěchy na výstavách v různých koutech Evropy. Zúčastnil se také slavné Mezinárodní výstavy umělecké fotografie ve Vídni v roce 1891, která byla historicky první akcí svého druhu vůbec. Kromě Karla Chotka se dochovaly také prameny, dokazující amatérskou fotografickou činnost dalších šlechticů: Camila Rohana, Františka Lobkowitze, hraběnky Alžběty Kinské, hraběte Mittrowski a dalších. Naši fotoamatéři měli dobré vztahy s Vídni, kde umění, ale i fotografii, podporovala arcivévodkyně Marie Terezie, která byla sama zdatnou fotoamatérkou a dokonce protektorkou vídeňského Kameraklubu. Fotografování tedy oslnilo šlechtu nejen u nás. Podle Sciloka „*nebylo v Evropě žádného knížecího domu, v němž by se nenašel alespoň jeden fotoamatér*“.

Vedle šlechty se fotografováním na amatérské hladině zabývali také duchovní a umělci všeho druhu. Důležitou oblastí, kde se objevovali pozoruhodní nadšenci pro amatérskou fotografii, byl okruh přírodních věd. Mezi prvními se u nás začal fotografií intenzivně zabývat fyziolog, anatom a biolog Jan Evangelista Purkyně. Dalším centrem neprofesionální fotografie byla oblast vysokého školství, kde byl věnován značný prostor mikrofotografii, rentgenografii a astrofotografii. Pozoruhodnou roli v oblasti astrofotografie hrála také pražská hvězdárna a její ředitel Ladislav Weinek. Ten se zapsal do dějin oboru díky vytvoření svého Atlasu měsíce, který byl výsledkem rozsáhlé mezinárodní badatelsko – fotografické akce. Astrofotografií se u nás dlouhodobě zabýval také Karel Václav Zenger, profesor fyziky na české technice v Praze a první oficiální člen Českého klubu fotografů amatérů v Praze. Po jeho vzoru se touto problematikou následně zabývali i někteří další členové téhož klubu. Fotografii ve spojení s přírodními vědami se věnovali také otec a syn Machové. Ernst Mach, rodák z Chrlic u Brna, dosáhl velkých úspěchů v oblasti stereoskopické rentgenografie. Je považován za průkopníka balistické fotografie, a to díky prvním záběrům letící střely, ke kterým se dopravoval v polovině osmdesátých let 19. století, na základě analýzy zvukové vlny a vln vyvolaných explozí. Otec i syn Machové pak dosáhli mnoha úspěchů v oblasti momentální fotografie.

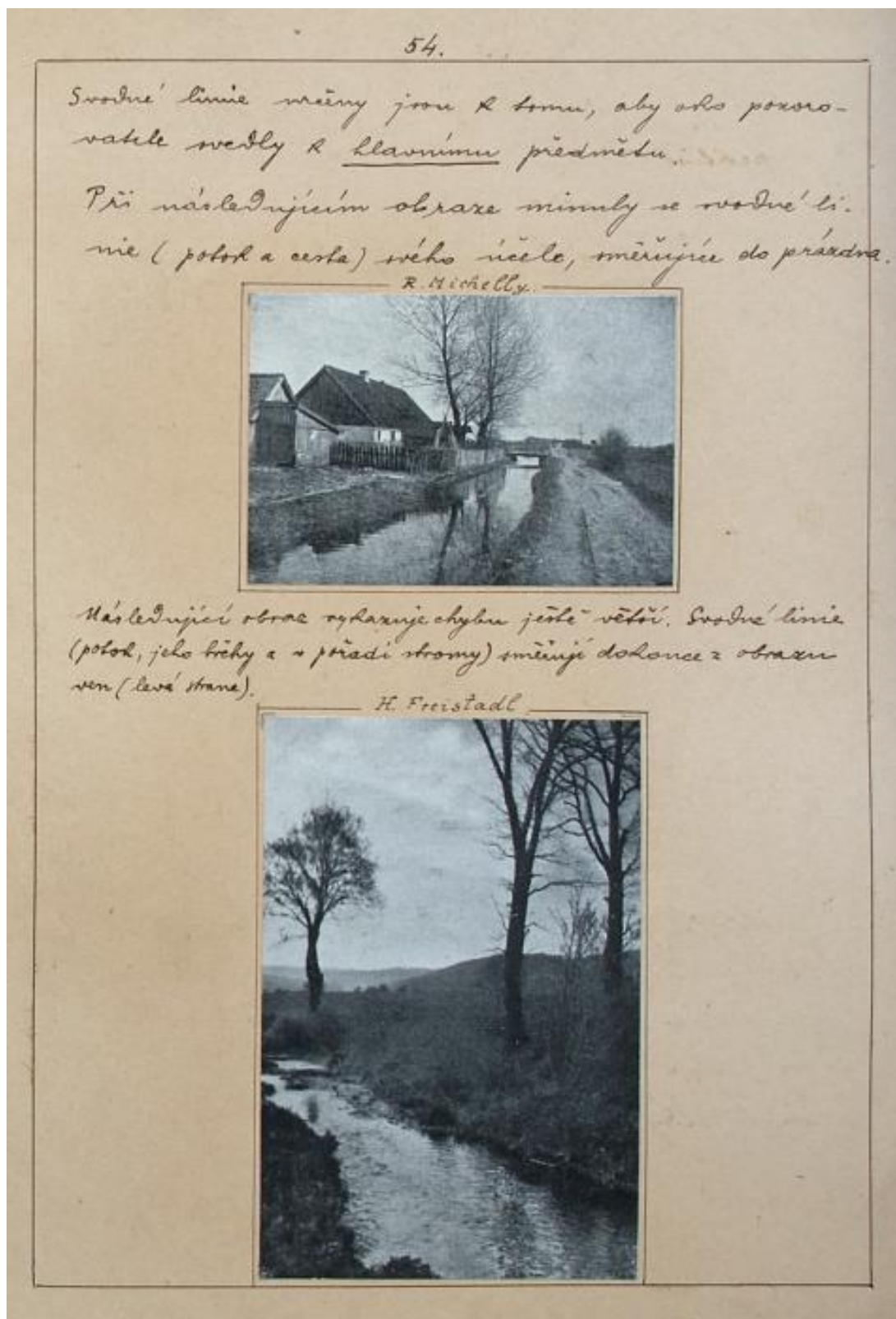
4 Kluby a kroužky amatérské fotografie

Stoupající počet fotoamatérů a jejich názorová vyhraněnost vyvolaly na konci 80. let 19. století přirozenou touhu sdružovat se, usnadnit tak komunikaci, dělit se o zkušenosti a rychleji se tak vyvíjet. Všechny kluby fotoamatérů fungovaly podobně. Členové si volili předsednictvo, setkávali se na valných hromadách, výletech a výstavách, organizovali kurzy, projekční přednášky, vydávali vlastní časopis, sestavovali portfolia – tzv. „okružní mapy“ a organizovali vlastní výstavy.

Komunikace s přespolními členy klubů probíhala korespondenčně, dále za pomoci fotografických časopisů a v neposlední řadě díky výše zmíněným okružním mapám. Šlo o kolekce fotografií, které kolovaly mezi členy. U každé fotografie byl připojen formulář s technickými údaji – délka expozice, clona, použitý objektiv atd. Tak si členové mezi sebou vyměňovali informace a zkušenosti. Nejprve byly fotografie vkládány volně do krabice, po roce 1900 byly již lepeny do alb. Začala tak vznikat první fotoalba amatérů, či portfolia jednotlivých klubů.

První fotoamatérské spolky, které významně ovlivnily české amatéry, byly vídeňské kluby Photographische Gesellschaft a Wiener Camera-Club, ale také profesionální Český fotografický spolek, který vznikl v roce 1882 a je považován za první sdružení svého druhu v Evropě. Prvním ryze českým spolkem, který se podařilo založit v roce 1889 zdejšími amatéry, byl 1. Český klub fotografů amatérů, později nazýván Nekázanka. Klub si nastavil vlastní interní pravidla, kterými se později inspirovaly další kluby. Na našem území následně začaly vznikat další české a česko – německé kluby fotografů amatérů, a to například v r. 1892 klub v Teplicích, v r. 1893 klub v Liberci, kluby ve Vítkovicích a Plzni (1894), v Jablonci (1896), Praze (1898), Českých Budějovicích (1899), dále v Chebu, Těšíně, Brně či Opavě. Ve větší míře pak začaly kluby fotoamatérů vznikat až po roce 1904 – vyškovský klub Orion, který existuje dodnes, dále kluby v Náchodě, Kladně, Vysokém Mýtě, Strakonici, Olomouci a mnoho dalších. O těchto klubech se, bohužel, dochoval pouze zlomek informací.

Podrobněji si představíme alespoň ty stěžejní kluby.

Obrázek 4: Strnad, R.: List z autorské okružní mapy, 1908

4.1 Český klub fotografů amatérů Nekázanka

Jak takový klub fotoamatérů fungoval, bude podrobněji představeno právě na klubu Nekázanka, a to z toho důvodu, že jde, jak již bylo zmíněno, o vůbec první klub amatérů založený v Čechách, který byl od samého počátku velmi aktivní, úspěšný a existuje dodnes. Fungování klubu lze nejlépe shrnout slovy Jiřího Jeníčka: *„Dějiny Českého klubu fotografů amatérů jsou v podstatě dějinami české fotografie.“*

Klub fotoamatérů v Praze měl skromné začátky, ale velice brzy se rozrostl v početnou a právem respektovanou organizaci, která sdružovala pražské fotoamatéry, ale i amatéry z jiných měst a českého venkova. Při založení měl Český klub fotografů amatérů třicet členů nejen z Prahy, ale i z Hradce Králové, Úval, Nelahozevsi, Blatné, Chocně atd. Komunikace mezi členy byla vedena písemnou formou, což dalo vznik klubovému časopisu. Ten se později stal hlavním komunikačním prostředkem mezi členy klubu a českými fotoamatéry vůbec. Cílem klubu bylo pozvednout úroveň tvorby svých členů, ale také zajištění doprovodných aktivit – fotografické kurzy, přednášky, promítání diapozitivů, provoz vlastního ateliéru, knihovny, obesílání tzv. okružních map, apod. Klubem prošlo několik tisíc členů a začínali zde i fotografové, ze kterých se později stali světem uznávaní profesionálové, jako byli například František Drtikol nebo Jan Sudek. Během své existence se klub několikrát prezentoval na vyznaných českých i mezinárodních výstavách a opakovaně získával ocenění.

Klubu se podařilo dochovat podstatnou část své stodvacetileté existence, písemné dokumenty a sbírku fotografií. Od roku 2001 je archiv klubu uložen v depozitářích Národního archivu v Praze.

4.1.1 Založení klubu

Zakládající valná hromada zasedala roku 1889 symbolicky 19. srpna – v tento den byl totiž o padesát let dříve v Paříži slavnostně předán vynález daguerrotypie k volnému použití celému světu. Na valné hromadě byl zvolen výbor a první klubový předseda (po roce 1900 se tato funkce začala nazývat „starosta“).

Prvním předsedou klubu byl Vratislav Pasovský – významný pražský architekt (autor např. Petřínské rozhledny nebo lanové dráhy na Petřín), cestovatel a fotoamatér. Funkce se však již v únoru 1890 vzdal kvůli pracovnímu vytížení.

4.1.2 Zájem fotoamatérů o členství

Na jaře roku 1889 byly v denním tisku uveřejněny zprávy o připravovaném založení Českého klubu fotografů amatérů. Následoval velký ohlas zájemců o členství. V archivu se dochovalo velké množství dopisů mimopražských fotoamatérů, které dokazují jejich zájem o vstup do klubu. Vedl je k tomu zájem o kurzy fotografie a zájem o získání informací o technice, jelikož v té době téměř neexistovala odborná literatura v českém jazyce.

Zajímavý dopis napsal v březnu roku 1890 Karel Nový z Českých Budějovic. Přichází s námětem založení odborů (klubů) na venkově: *„V první řadě je nezbytno získati příznivce po venkově roztroušené a všemožně je podporovati, aby se stali základem budoucích venkovských odborů. Je toho třeba jednak z té příčiny, že myšlenka šíří se takto mezi jednotlivci velmi zvolna, nemůžeme se zúčastniti kursu, jsme odkázáni sami na sebe. Zdokonalujeme se na základě vlastních zkušeností, které nás stojí ale mnoho, poněvadž na počátku se málokterý obrázek povede. Odbor by působil nepoměrně rychleji. Dále pak z té příčiny, že aparáty jsou pořád dost drahé a nejednomu nadšenci pro tuto užitečnou a ušlechtilou zábavu je možno si stroj opatřiti jen po bedlivé rozvaze. Zde v místě by měla věc i praktickou cenu. Většina lepších fotografů zdejších jsou zuřiví Němci, kteří jsou ale rádi k službám Českým zákazníkům. Podaří-li se získati jen několik amatérů, povstane tu jistě statný odbor. Hodláme v nejbližší době učiniti malý pokus – vystaviti v loubí podařené obrázky a upozorniti obecnostvo případně psanou úvahou v místním, hojně rozšířeném časopise. Dovolím si pak Sl. výboru sděliti výsledek pokusu a vyprošuji si předem účinnou podporu.“¹*

---

¹ Národní archiv Praha; archiv ČKFA: dopis Karla Nového z Českých Budějovic z března roku 1890, archivní pramen.

4.1.3 Sídla klubu

Klub sídlil nejprve v Praze na ulici Bartolomějská 8 (1889–1897). Nebylo to ovšem nějak honosné sídlo, o tom svědčí dopis, který se zachoval v korespondenci z roku 1893: „...mnohý nalézá se v Praze amatér, jenž nemá vědomí o bytí klubu dotěčného. Tuto okolnost podporuje hlavně odlehlost a neznámost kraje, kde klub slavný stánek svůj rozložil, zadruhé pak krasocit nepovzbuzující vchod do atelieru přes překážky všelikého druhu (jak jsou podvlíkačky a košile ženského i mužského rodu) a pak nepraktické zařízení atelieru samotného...“²

Později se tedy klub stěhoval na další místa: Vodičkova ulice, Palác barona Nádherného (1897–1900), Ostrovní 30 (původně Smetanova; 1900–1914), Národní 23 (dnes čp. 21; 1914–1931), Nekázanka 3 (dnes čp. 7; 1931–1990). Své nejslavnější období prožil klub právě v Nekázance, to se odrazilo i v názvu sdružení: 1. Český klub fotografů amatérů NEKÁZANKA, o. s. V roce 1990 ale toto sídlo opustil, jelikož již nebyl schopen plnit finanční požadavky majitele. Po opakovaném stěhování si v současné době klub pronajímá pro své členské schůzky místnost v kulturním klubu Poštovka v Praze 5.

Obrázek 5: Neznámý autor. Původní místnosti klubové v Bartolomějské ulici

² Národní archiv Praha; archiv ČKFA: dopis neznámého autora z roku 1893, archivní pramen.

4.1.4 Ateliér

Klub byl závislý na členských příspěvcích, jelikož právě provoz ateliéru byl velkou finanční zátěží (nájemné, pořízení a provoz vybavení, časté opravy a úpravy). Z počátku zde bylo k dispozici pouze vybavení pro vyvolávání a retušování, v roce 1892 však byla zakoupena salonní komora se stativem a později byla pořízena i různá fotografická pozadí, další komora, osvětlení. V roce 1890 byly pro členy zřízeny skřínky pro ukládání chemikálií, objektivů a různého fotografického příslušenství. Tyto skřínky byly pronajímány za roční poplatek. Skříňka č. 82 měla slavného majitele – D. J. Růžičku. O ateliér se staral správce klubu a od roku 1920 si již klub platil sluhu, tzv. kustoda, který byl přítomen v určitých hodinách, prováděl pravidelný úklid a opravy, zajišťoval pomůcky a vše potřebné. V pozdějších večerních hodinách měli do ateliéru přístup jen členové výboru a administrace klubového časopisu, kteří měli klíče.

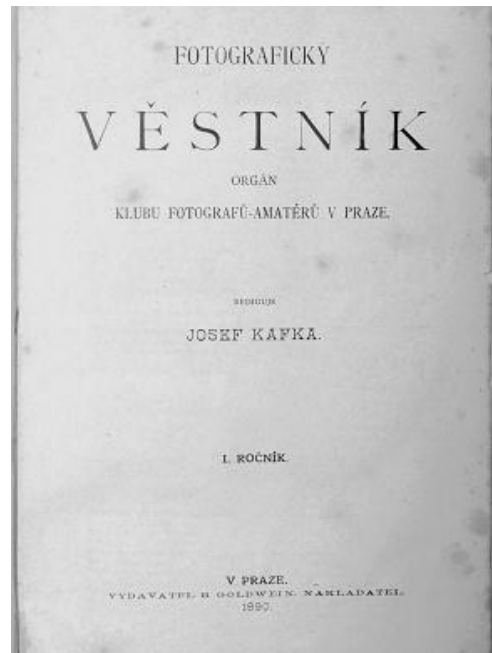

Obrázek 6: Interiér prvního klubového ateliéru

4.1.5 Časopisy

Klubové časopisy byly významným a často jediným zdrojem informací, zvláště v případě přespolních členů. Jejich prostřednictvím také probíhala komunikace s jinými kluby a fotoamatéry obecně. Prvním časopisem, který vznikl ve spolupráci s Českým klubem fotografů amatérů, byl Fotografický věstník. První dvojčíslo vyšlo 25. února 1890. Většina článků byla odborného charakteru, ale nechyběly ani fejetony, rubrika pro dotazy, apod. Majitelem a vydavatelem Fotografického věstníku byl B. Goldwein. Vzhledem k déletrvající nespokojenosti

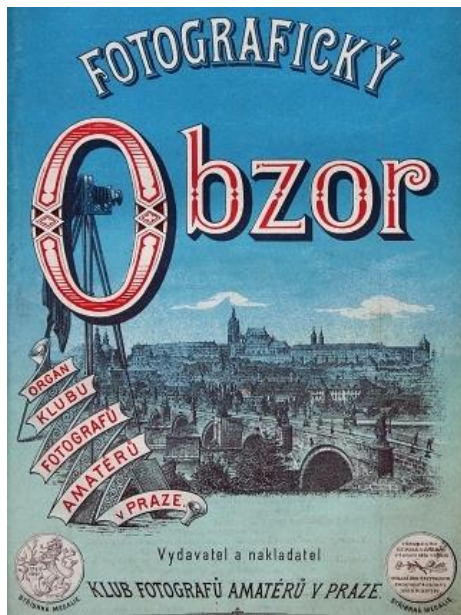

Obrázek 7: Obálka časopisu Fotografický Věstník, 1890

členů klubu bylo na valné hromadě v roce 1892 rozhodnuto, že smlouva s vydavatelem Fotografického věstníku bude ke konci roku zrušena.

Od 10. ledna 1893 začal klub vlastním nákladem vydávat časopis Fotografický obzor, který hrál v českém prostředním dlouhá léta ústřední roli. Ilustrační fotografie v textu se poprvé začaly objevovat v roce 1909. První světová válka dolehla také na Fotografický obzor. Krátce po začátku války byl provoz časopisu přerušen a v roce 1915 byl na valné hromadě přijat návrh, že se majitelem a vydavatelem Obzoru stane František Mrzkoš, díky kterému časopis přestál válku, během níž zanikla řada zahraničních fotografických časopisů. V roce 1922 se stal Obzor opět majetkem klubu a prošel řadou změn, ať už se to týkalo jeho podoby, nebo opakovaných členských změn v redakční radě. Časopis byl na vysoké úrovni, spolupracovalo s ním mnoho odborníků – většinou dopisujících členů klubu, měl řadu stálých čtenářů, které jistě nenapadlo, že zářijové číslo roku 1944 bylo číslem posledním. Tiskový odbor ministerstva lidové osvěty tehdy náhle zastavil vydávání tohoto časopisu po padesáti dvou letech jeho fungování.

Třetím časopisem zrozeným díky Českému klubu fotografů amatérů byl časopis Spoušť. Vycházel nepravidelně 2x ročně a po dobu prvních dvou let byl určen pouze pro interní potřebu klubu. Od 3. ročníku se časopis začal veřejně prodávat a stal se z něj měsíčník. V srpnu roku 1940 byl časopis úředně zastaven. V roce 1987 začal klub vydávat stejnojmenný zpravodaj Spoušť. Dnes vychází Spoušť jako občasník pro členy klubu a je k dispozici v elektronickém pdf.

Obrázek 8: Obálka časopisu Fotografický obzor, 1893

Obrázek 9: Obálka časopisu Fotografický obzor, 1942

Obrázek 10: Obálka časopisu Spoušť, 1941

1889 – 2009
120 let nepřetržité činnosti

120 years of continuous photographic activities
Obrázek 11: Obálka časopisu Spoušť, 2009

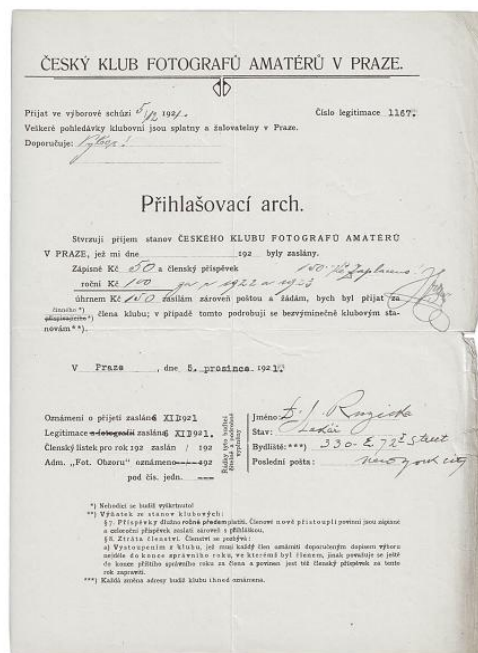
4.1.6 Členové klubu fotografů amatérů

Členská základna se utvořila hlavně na začátku existence klubu. Noví členové se o klubu dozvídali z inzerátů, které byly pravidelně uveřejňovány v klubových časopisech. Později vzešli členové i z pravidelně pořádaných kurzů pro začátečníky. Každého zájemce o členství musel doporučit některý ze stávajících členů. O členství se žádalo speciální přihláškou a informace o členech byly vedeny v členských knihách. Převážná většina členů byla dobře finančně zajištěna, fotografování totiž bylo koníčkem velmi časově i finančně náročným. Ženy se v klubu objevovaly od začátku především jako posluchačky kurzů, ale šlo spíše o módní záležitost. Po první světové válce již několik žen patřilo k právoplatným členům klubu – nejvíce snímků se zachovalo od Emmy Palodové.

Klubem prošla řada známých osobností – spisovatelé, lékaři, generálové, historici, cestovatelé... Ze slavných fotografů je nutno zmínit např. F. Drtikol nebo J. Sudek. Významnými věrnými členy byli mj. Jaroslav Krupka (1884–1947), Jaroslav Fabinger (1899–1942), Julius Tutsch (1890–1944). Drahomír Josef Růžička (1870–1960) a Alois Zych (1874–1943). Drtikolův a Růžičkův přihlašovací arch vidíme na obrázcích.

Obrázek 12: Přihláška F. Drtikola, 1911

Obrázek 13: Přihláška D. J. Růžičky, 1921

Jaroslav Krupka (1884–1947) byl nejprve členem klubu fotoamatérů v Hradci Králové, jež byl založen v roce 1917. V roce 1919 přešel Krupka do pražského klubu fotografů amatérů, kde vedl kurzy bromolejotisku. V této technice sám velmi vynikal, účastnil se výstav u nás i v zahraničí, jeho snímky byly publikovány v českých i zahraničních časopisech. Pro klub udělal mnoho také po stránce organizační, řadu let stál v jeho čele jako starosta. Byl také jmenován čestným členem klubu. V archivu je uloženo 117 jeho pozitivů, ale také diapozitivy a negativy.

Obrázek 14: Krupka, J.: Ukázka z autorské mapy

Jaroslav Fabinger (1899–1942) byl převážně portrétista a reklamní fotograf České zbrojovky ve Strakoncích, kde také založil fotografický klub. Napsal brožuru s názvem *Portret* a vedl projekční přednášky *O portretu*, ze které se zachovala sada diapoitivů a mimo ni i 16 pozitivů. Fabinger byl za heydrichiádu popraven.

Obrázek 15: Fabinger, J.: Portrét sl. F, mapa Fotoklubu Praha 1923

Obrázek 16: Fabinger, J.: V extázi, mapa Fotoklubu Praha 1922

Julius Tutsch (1890–1944) byl členem klubu od roku 1927. Za protektorátu pracoval ve fotografické dílně Židovské náboženské obce. V roce 1943 byl transportován do Terezína a o rok později zahynul v Osvětimi.

Obrázek 17: Tutsch, J.: Reklamní fotografie, 30. léta

Obrázek 18: Růžička, D. J.: Z New Yorku, mapa 1925

Drahomír Josef Růžička (1870–1960) byl lékař působící v New Yorku a kontakty s klubem udržoval již před 1. světovou válkou. Válka na čas vzájemné styky přerušila, ale v prosinci roku 1921 byl Růžička oficiálně přijat za člena klubu a v roce 1923 zvolen čestným členem. V letech 1921, 1923, 1925 pořádal klub výstavy Růžičkových fotografií. Jedna z fotografií vlevo.

Alois Zych (1874–1943) významný fotoamatér, byl spoluzakladatelem Klubu fotografů amatérů na Královských Vinohradech (založen v roce 1908), později byl také jeho starostou. Věnoval se zejména fotografování portrétů, aktů a krajin. Dochovaná autorská mapa obsahuje 58 jeho pozitivů – z nichž jeden vidíme na obrázku vpravo.

Obrázek 19: Zych, A.: Portrét sochaře J. Šalouna z autorské mapy

4.1.7 Fungování klubu ve válečném a meziválečném období

Během první světové války se klub potýkal s velkými finančními problémy a špatnými podmínkami pro fungování vůbec. Za války přišlo o život několik členů a vynikajících fotografů, jako například V. J. Bufka, J. Petrák a další. Klub se ocitl v krizi a úpadku. Dále se pak začal rozvíjet až po první světové válce.

V meziválečném období se klub opět rozbíhá na plné oprátky. Získává nové členy (v tomto období zvláště vynikli fotografové jako Hájek, Sudek, Krupka, Jírů, dr. Růžička, Pekař, Zeman, Fabinger, Sova, Novotný, Lauschmann, Dvořák aj.), organizuje fotografické večery s promítáním diapozitivů, kurzy, přednášky, výstavy. Členové klubu se účastní i zahraničních a mezinárodních výstav.

Během druhé světové války opět nastává krize.

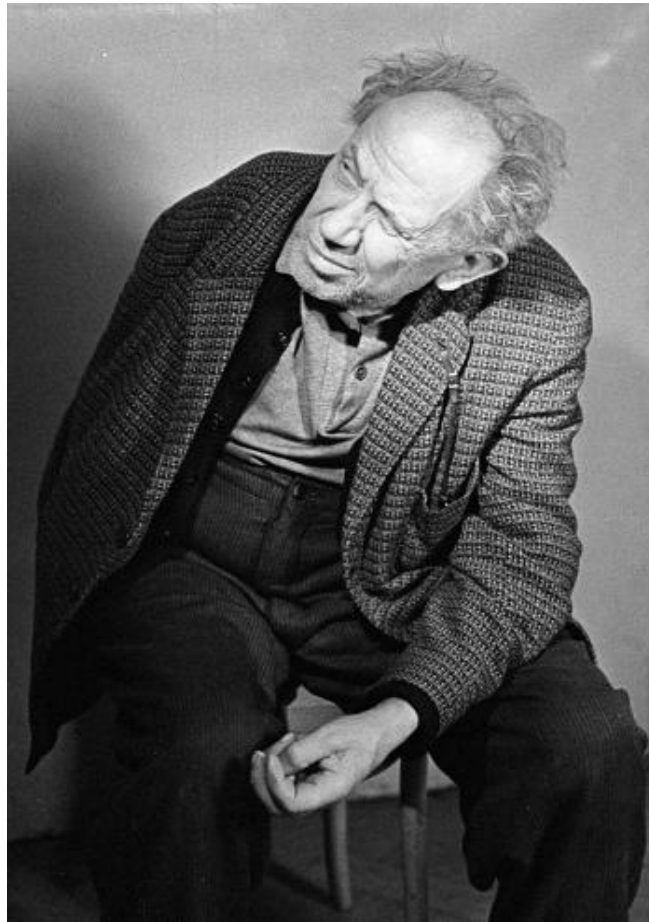
4.1.8 Klub fotografů amatérů v období 1945 – 1989

Po druhé světové válce se znova klubový život rozběhl plným tempem. Přibýlo velké množství nových členů. Klub sídlil v centru Prahy a měl k dispozici dobře vybavené prostory s ateliéry, komorami, výstavní síní, klubovnou, knihovnou, apod. V době znárodnování byl klub administrativně přidělen odboru kultury největší pražské továrny ČKD Stalingrad a musel od této chvíle nést název Fotoklub Nekázanka ZK ROH ČKD Stalingrad Praha. V této době klub přišel o velké množství členů i archivních materiálů, ale zbavil se tak problémů s financemi. Z poválečných členů, kteří se velmi zasloužili na činnosti klubu, je nutno zmínit alespoň několik jmen: Z. M. Zenger, J. Lukas, K. Kuklík, M. Jodas, D. Šimánek, I. Gil a další. Velkou existenční krizi zažil klub v roce 1988, kdy jej odbor kultury ČKD přestal finančně zajišťovat. Nastaly problémy nejen finanční, ale také osobní rozepře mezi členy. Původně plánované obrovské výstavy, které se měly konat v roce 1989 ke stoletému výročí založení klubu, se nerealizovaly. Uskutečnila se pouze výstava v jednom z pražských kin. Následně dostal klub výpověď z prostor v Nekázance, které si dlouhá léta pronajímal. Při následném opakovaném stěhování byla ztracena velká část klubového inventáře a rozpadala se také členská základna. Jen několik věrných hledalo další místo, kde by se mohli nadále scházet. Sametová revoluce následně odstartovala novou etapu fungování klubu.

4.1.9 Revoluce – současnost

Po roce 1989 byl obnoven původní název klubu „1. Český klub fotografů amatérů Nekázanka“. Přibyli noví, mladí, členové. Klub si nastavil nová pravidla i vedení. Členové se v současnosti schází jednou za dva týdny, pořádají pravidelné měsíční soutěže, klubové výstavy i výstavy jednotlivých členů, vydávají časopis Spoušť, který je dostupný jako pdf soubor. Existence klubu je v současné době stabilizována a klub tak úspěšně funguje již celých 120 let! K tomuto výročí se na přelomu let 2009/2010 konala v prostorách Národního archivu v Praze unikátní výstava 120 let prvního klubu fotoamatérů v Čechách, která přehledně a podrobně shrnovala klubovou historii.

Obrázek 20: Mühlendorf, J.: Josef Sudek v ateliéru v Nekázance, 1966

Autor obrázku výše, pan Mühlendorf, je členem klubu od roku 1964 až do současnosti a působí zde jako předseda. Rozhovor s ním je součástí této práce.

4.1.10 Ukázka prací původních členů Klubu fotografů amatérů Nekázanka

Obrázek 21: Mládek, E.: Portraitní studie dětská, mapa 1900

Obrázek 22: Fabinger, J.: Diapozitiv ze souboru Fabingerovy portréty, 30. léta

Obrázek 23: Tocauer, O.: Buffet, šedesátá léta

4.1.11 Ukázka prací současných členů Klubu fotografů amatérů Nekázanka

Obrázek 24: Slezáková, I.: 1. místo v klubové měsíční soutěži, leden 2006

Obrázek 25: Pudil, F.: 1. místo v klubové měsíční soutěži, listopad 2008

Obrázek 26: Pudil, F.: 1. místo v klubové měsíční soutěži, září 2008

4.2 Další fotokluby amatérů, které vznikly na přelomu 19. a 20. stol.

Přesto, že kluby amatérských fotografů začaly vznikat v úzkém čase a prostoru, měly podobné ambice i pravidla, tak nelze obraz amatérské fotografie vykreslit pouze na základě jediného klubu. Výše zmíněný pražský klub fotografů amatérů sice patřil k nejvýznamnějším spolkům svého druhu a bylo možné jej podrobněji představit, protože na rozdíl od jiných klubů se zachoval poměrně rozsáhlý archív. Výjimečný je také tím, že byl prvním ryze českým klubem. V době na konci 18. století vznikaly u nás spíše kluby česko – německé. Činnost každého klubu ovlivňovaly možnosti daného regionu, vazby na tamní umělecké skupiny, profesionální fotografy, apod. Je ale nezbytné poukázat také na další amatérské kluby, působící na našem území.

4.2.1 Klub amatérské fotografie v Teplicích

Klub českoněmeckého amatérského spolku vznikl v Teplicích v roce 1892. Toto lázeňské město procházelo na přelomu 18. a 19. století nejvýznamnějším obdobím své historie. Město bylo po finanční stránce velmi dobře zaopatřeno a rychle se rozvíjelo. Město začalo navštěvovat velké množství lázeňských hostů, a to bylo výzvou pro fotografy.

Klub měl z počátku asi 30 členů. Disponoval také prostorami s ateliérem, temnou komorou a místností pro zvětšování. Tyto prostory nabídl k užívání i přespolním členům a lázeňským hostům. Jednou z prvních a zároveň nejdůležitějších fotografií teplického klubu je fotografie Carla Müllera, zachycující skupinový portrét spolku Barden, pořízený u příležitosti návštěvy Teplic v roce 1892 (vpravo). Tento velkoformátový snímek je pozoruhodný tím, že splňuje všechny předpoklady

Obrázek 27: Müller, C.: Skupinový portrét spolku Barden, 1892

profesionální fotografie a spekuluje se dokonce o tom, že za něj autor dostal honorář.

Teplickému spolku se dostalo velké podpory z řad místních předních osobností, kulturních institucí, ale i od kolegů z Vídně a Hamburku, se kterými často spolupracoval. Sám teplický klub se začal více prosazovat po roce 1903, kdy sklídl velké úspěchy na nejrůznějších výstavách. Rok 1908 byl pro klub klíčový, byly rozšířeny klubové prostory i spolupráce s ostatními fotoamatéry, hlavně těmi německými. Fotoamatéři v Teplicích měli výborné podmínky a volné pole působnosti, protože zde minimálně do první světové války nepůsobil žádný fotograf profesionál s profesionálním ateliérem.

Stejně jako ostatní spolky ochromila fungování klubu první světová válka. Po válce se však díky podpoře Svazu Česko – německých klubů fotoamatérů podařilo klub obnovit. Teplický klub se tak ve 30. letech 19. století ocitá na vrcholu a slaví velké úspěchy. Klub o svých aktivitách informoval prostřednictvím místních novin, později za pomoci jediného tehdejšího německy psaného fotografického časopisu u nás – Das Lichtbild. K zániku klubu došlo z politických důvodů v roce 1938.

Obrázek 28: Anonym: Členové teplického klubu na výletě, nedatováno

4.2.2 Klub německých fotoamatérů v Praze

Klub německých fotoamatérů vznikl deset let po založení 1. Českého klubu fotografů amatérů v Praze, který má pro nás co se týče Prahy amatérské fotografie mnohem větší význam. Německým fotoamatérům působícím v Praze se tedy nebudeme dopodrobna věnovat, přesto, že byli také úspěšní. Udržovali úzké vztahy s německými a rakouskými fotografickými centry, publikovali v německých fotografických časopisech, disponovali dobře zařízenými prostorami pro svoji tvorbu. Na jaře roku 1939, jednatřicet let od svého vzniku, klub končí svoji činnost.

4.2.3 Klub česko-německých fotoamatérů v Českých Budějovicích

I přes ne příliš početnou členskou základnu a finanční potíže, se budějovickému klubu podařilo na poli amatérské fotografie uspět velmi rychle. Vznikl v roce 1899 a postupně plynule navázal na úspěšnou secesní etapu. Úspěch klubu je připisován hlavně Ludwigu Davidovi, rakouskému fotoamatérovi s mezinárodním renomé, který tehdy krátce pobýval v Českých Budějovicích a na činnosti tamního klubu se významně podílel. Jeden z jeho snímků můžeme vidět na obrázku vpravo. Z fotografických prací klubu bylo zachováno pouze nepatrné torzo. Dochována je však

Obrázek 29: David, L: Portrét, světlotisk podle gumotisku, 1904

poměrně rozsáhlá korespondence a písemná část archívu, která přibližuje, jak tento klub fungoval. Po vzoru Ludwiga Davida se členové klubu ubírali často výtvarným směrem a prosazovali uměleckou fotografii. Na výstavách prezentovali fotografie o rozměru až 30x40cm, což bylo v době kolem roku 1900 ještě málo obvyklé.

Dalšími významnými osobami, které klub a jeho činnost zásadně ovlivnili, byli Fritz Schibl a Ludwig Langhans. Díky třem výše zmíněným fotografům se budějovický klub dostal do povědomí široké veřejnosti, a to hlavně díky účasti na prestižních výstavách. Stal se tak právem uznávaným. Díky Ludwigu Langhansovi se, na rozdíl od většiny ostatních spolků, podařilo držet klub při životě i během první světové války. Po válce pak klub mohl plynule pokračovat v činnosti. Druhou světovou válku už ale nepřečkal. Většina jeho členů přišla o život v koncentračních táborech. Klub se tak během války pozvolna rozplynul.

4.2.4 Amatérská fotografie v Brně

Amatérská fotografie se v Brně začala rozvíjet již o několik let dříve, než vzniknul brněnský klub fotografů amatérů. Ten byl založen roku 1904. Jedním z prvních a velmi pozoruhodných brněnských amatérů byl Adolf Löw (1851 – 1892), který měl úzké styky také s vídeňským Kameraklubem. Byl dobře finančně zajištěný a mohl se tak fotografování věnovat naplno. Jeho tvorba se příliš neliší od profesionálů. Z jeho díla se toho moc nedochovalo, některé fotografie jsou však uloženy v archívu Moravské galerie v Brně či vídeňské Albertiny. Dalšími samostatně pracujícími brněnskými fotoamatéry jsou například Alexandr Suchanek von Hassenau, Wilhelm Heisler a Carl Srna.

Ačkoliv brněnská amatérská fotografie měla celou řadu stoupenců již v devadesátých letech 18. století, vlastní klub se jim podařilo založit až v roce 1904. Díky podpoře silných institucí, hlavně Moravského průmyslového muzea a jeho ředitele Julia Leischinga (pozdějšího předsedy klubu), na tom byli zdejší amatéři v mnoha směrech lépe, než kolegové v Praze nebo Teplicích. Co bylo motivací k založení klubu, není jednoznačně známo, vždyť brněnští fotoamatéři fungovali výborně i jako samostatné jednotky. Inspirací jim však pravděpodobně byly fotografické kluby jiných měst a jejich nemalý vzhlas, kterého se brzy dočkal i **brněnský Camera – Club**. Klub si stanovil interní pravidla a fungoval podobně,

jako ostatní spolky na našem území. I jeho slávu však přerušila válka a to nejen z důvodů finanční, ale hlavně díky vyhláškám zakazujícím jakékoliv fotografování v exteriéru. Po první světové válce se klub ještě snažil o obnovu, avšak marně. Od roku 1923 již klub nevyvíjel téměř žádnou činnost, a tak byl roku 1928 v úředních záznamech potvrzen jeho zánik.

V roce 1921 se však na základech fotografické sekce turistického spolku začal v Brně formovat nový česko – německý fotoamatérský klub s názvem **Verein deutscher Lichtbildner in Brünn**. První větší úspěchy se však dostavily až v roce 1926. Klub disponoval moderním ateliérem s denním světlem, čtyřmi fotokomorami a dalšími pracovními místnostmi. Do nového brněnského klubu vstoupili někteří členové z předválečného Camera – Clubu, většinu členské základny však tvořili fotografičtí nadšenci nové generace a v mnohem větším poměru se již objevily i ženy. Klíčovým rokem pro brněnské fotoamatéry byl rok 1929, kdy jim byla přidělena úloha pořadatelů svazové výstavy, která se konala v Uměleckoprůmyslovém muzeu a sklídila velký úspěch. I na brněnském fotoamatérském hnutí se však krátce na to podepsaly politické změny v sousedním Německu. V roce 1934 byli z klubu vyloučeni členové židovského původu a klub se začal pomalu rozpadat. Téměř nikomu z brněnských fotoamatérů se nepodařilo uspět na poli umělecké fotografie, jejich tvorba byla spíše konzervativní. Zdá se, že

jedinou výjimkou byl Samuel Birn, jehož práce je ovšem známá spíše jen zprostředkovaně. Významnou tvůrčí i organizačně schopnou osobností ze zdejších českých fotoamatérů byl však bez pochyby Jan Lauschmann.

Obrázek 30: Birn. S.: Dominikánské náměstí. 1937

Brněnští fotoamatéři však fungovali dál, a to za podpory místního fotostřediska, které pořádalo nejrůznější akce. V 50. a 60. letech dosáhlo fotografické amatérské hnutí v Brně mimořádné úrovně.

4.2.5 Vyškov – fotoklub Orion

Vyškovský klub fotoamatérů byl založen v roce 1904. Fungoval podobně, jako ostatní kluby. Zaměřoval se především na přednášky s promítáním diapozitivů a sestavování okružních map. Klub Orion se také zúčastnil několika výstav, například výstavy Klubu fotografů amatérů v Přerově roku 1913. Od roku 1938 měl klub k dispozici portrétní ateliér. V meziválečném období členové klubu fotografovali hlavně památky ve Vyškově a okolí a také dokumentaci společenského života města. Klub za dobu své existence pořídil obrovské množství snímků, z nichž několik tisíc tvoří základ centrálního fotografického archívu Muzea Vyškova.

Existence klubu byla po čtyřicetileté přestávce obnovena v roce 1973. Členové klubu se současně zaměřují převážně na zájmovou uměleckou činnost. Fotoklub Orion existuje dodnes.

Obrázek 31: Andrýsek, J.: bez názvu – z výstavy Druhé rozhovory (o syntéze), 80. léta

4.3 Fotografické kroužky při školách, internátech, podnicích

V roce 1948 byly kluby fotografů amatérů přejmenovány na „kluby fotografických pracovníků“, které byly následně v roce 1950 převedeny do organizačního rámce fotokroužků ROH. Tyto kroužky se částečně inspirovaly kluby fotoamatérů zmíněnými výše. Fotografické kroužky vznikaly také při školách, internátech, podnicích. Postupem času nechyběla černá komora snad na žádném internátu.^{III} Kroužky byly zaměřeny hlavně na technickou stránku věci. Jejich cílem bylo naučit posluchače ovládat fotoaparát a poskytnout jim zázemí k vyvolávání filmů a zvětšování fotografií.

V rámci těchto kroužků začaly vycházet první příručky a knížky pro fotoamatéry, popisující detailně vše důležité, týkající se tohoto řemesla. Šlo vlastně o takové první učebnice fotografie. Jako příklad můžeme uvést knížku Mladý fotoamatér od Antonína Dohnala z roku 1936, která přehledně popisuje kapitoly jako: fotografický kroužek ve škole, fotografování bez stativu, postup při vyvolávání obrázků, zvětšování, ustalování, sušení, tónování, objektiv, čočky, apod. Zajímavá je kapitola s názvem Fotografický kroužek ve škole z výše uvedené knihy:

„Fotografický kroužek ve škole

Požádejte pana učitele a zařídte si při ručních pracích chlapeckých nebo při samosprávě třídy nebo školy fotografický kroužek. Povíme Vám, jak jsme si zařídili náš fotografický kroužek. Kroužek jsme ustavili 1. února 1933. Přihlásilo se 25 žáků za členy kroužku. Napsali jsme si stanovy a zvolili předsednictvo.

Stanovy fotografického kroužku žáků, zřízeného při pokusné městské škole v Hostivaři.

Cíl: Zachytit zajímavé výjevy z přírody, školy a domova. Opatřovati škole dokumentární materiál pro časopisy, výstavy, pro světelnou projekci a jinou propagaci školy. Pořádati přednášky při klubech, společných shromážděních s diaprojekcí a epiprojekcí a vychovávat tak budoucí osvětové pracovníky. Pořádati výlety a výstavy. Vyměňovati si typické fotografie krajů se žáky z jiných škol a poznávat tak jiné kraje, jejich krásy, zvyky apod. Prohlubovati tímto způsobem své vzdělání.

Prostředky k dosažení cíle: Opatřovat si fotografické aparáty a fotografický materiál. Učí se s nimi zacházeti a účelně jich používat. Získají prostředky k fotografování dary, z vlastních peněz, výpůjčkami apod.

Členství: Členem se stane, kdo se přihlásí a zaváže, že bude klub pravidelně navštěvovat a že si podle možnosti opatří nejn nutnější fotografické potřeby. Členem přestává být kdo poruší kázeň, kdo se bez omluvy více než třikrát do klubu nedostaví a kdo se trvale nevynasnaží opatřit si fotografické potřeby.

Hrubé přestupky: budou hlášeny na společném shromáždění žáků.

Zprávy o činnosti: klubu budou rovněž hlášeny na společném shromáždění a žákovské samosprávě.

Zprávy finanční: budou hlášeny v učitel. konferenci.

Předsednictvo: Kroužek má předsedu, místopředsedu, jednatele, pokladníka, a dva organizátory světelné projekce. Předsednictvo je voleno na dobu jednoho semestru.

Podobně si můžete založit fotografický kroužek též vy. Popřemýšlejte o tom.³

4.3.1 Novodobé Bat'ovy pokusné školy ve Zlíně

28. října 1928 byly ve Zlíně slavnostně otevřeny tzv. pokusné školy, jimž propůjčil svoje jméno prezident Masaryk. Školní čtvrt' byla vystavěna k desátému výročí národní samostatnosti. Pedagogem na těchto školách byl Jaroslav Novotný, který žáky učil fotografovat a filmovat, zpracovávat fotografický materiál, stříhat film, apod. „...Jaroslav Novotný učil děti víc. Fotografie a film používal ve výuce zeměpisu, přírodopisu atd., jako se dnes používá video a televize. Tady byl začátek programu výukových filmů. Vznikla zde také půjčovna školních filmů. Filmy se zasílaly do jiných škol i s promítačkou. To byla revoluční myšlenka Jaroslava Novotného...“ zdůraznil ve svém e-mailu ze dne 3. 5. 2010 Pavel Dias.

---

³ DOHNAL, Antonín. Mladý fotoamatér. Praha: Československá grafická unie a.s., 1936. Fotografický kroužek ve škole, s. 5.

4.4 Současná amatérská fotografie v síti vztahů

Některé slavné fotokluby, které vznikly třeba i před více, než sto lety, fungují dodnes. Těch je však velmi málo. V současnosti existuje mnoho mladších klubů, které stále dodržují interní pravidla, pravidelné schůzky a debaty, společné výstavy, fotografické soutěže. Tyto spolky mívají převážně regionální charakter.

Mnohem pohodlnější pro fotografy amatéry v dnešní době je sdružovat se na internetu. Existuje množství webových serverů, které slouží k tomuto účelu. Nalezneme zde rady, diskuse, galerie členů, možnost hodnocení, pravidelné soutěže, novinky a recenze... Tyto servery se těší velkému zájmu z řad fotoamatérů, jejichž úroveň je různá. Nalezneme zde však velké množství velmi podařených, svěžích snímků. Na rozdíl od tvorby některých členů léta přetrvávajících fotoklubů, jejichž snímky jsou již někdy poněkud konzervativní.

Více v kapitole 7.

5 Z fotografů amatérů profesionálové

„...Klubová amatérská činnost vytvářela rozsáhlé podhoubí profesionální fotografie a podílela se na prohlubování fotografické gramotnosti. Přední fotografové i teoretici vycházeli z amatérů. Dá se říci, že není profesionála, který nezačínal jako amatér...“ napsal ve svých textech pro ÚDLUT a FAMU Pavel Dias v r. 1964. Jeníček, Funke, Sudek, Jírů, Hájek, Straka a mnoho dalších – ti všichni byli původně fotoamatéry. Teprve nová doba s množstvím učilišť a středních i vysokých škol s programem výuky fotografie uvádí do života profesionální fotografy. V poválečném období začalo ve velké míře české amatérské umělce podporovat několik institucí. Jednou z nich byl pražský Dům lidové umělecké tvořivosti (ÚDLUT)^{IV}, který se celorepublikově zabýval amatérským hnutím. Tato organizace pořádala kurzy, školy, výstavy a zajišťovala vztahy se zahraničím. ÚDLUT měl několik oborů, zabývajících se různými činnostmi jako lidový tanec, divadlo, hudební oddělení, ale také oddělení filmové a fotografické. Vedoucím výtvarného oddělení ÚDLUT, pod které spadal právě obor fotografie, byl vynikající výtvarník František Gros. Později ho nahradil V. Mašek. Metodikem pro fotografii se stal v roce 1964 po absolutoriu na FAMU Pavel Dias. Právě tady se seznámil s Josefem Koudelkou. Málokdo ví, že Josef Koudelka se díky této organizaci zúčastnil cesty do Itálie, kam byl sice vyslán hudebním oddělením jako dudák, ale pořídil tam množství fotografií. Pavel Dias pořádal v rámci své práce v ÚDLUT přednášky, se kterými jezdil po klubech v celé ČR. Dva roky soustavně posílal návrhy na podání přihlášky Československé fotografie amatérského hnutí do mezinárodní organizace FIAP (amatérští filmaři byli v té době již poměrně dlouho členy mezinárodní organizace UNICA). Jeho snaha byla několikrát opakovaně zamítnuta. Po několikaletém úsilí nakonec ÚDLUT vstoupil za české amatéry a fotografy vůbec do světové FIAP (více o FIAP v kapitole 6.5).

Nově vznikající noviny a časopisy zaměstnávaly fotoreportéry často z řad amatérů. Média tak dala možnost fotografům amatérům, v kombinaci s jejich talentem a prací, aby se prosadili, vešli ve známost a stali se z nich profesionálové. Další možností, jak se zařadit se do řad profesionálů, bylo získání fotografického vzdělání, které se začalo ve větší míře rozvíjet v 60. a 70. letech.

5.1 Novinářská fotografie

Reportážní fotografie, tj. fotografie dokumentující nějakou událost, se začala vyvíjet od samého počátku fotografie jako takové. Jeden z nejstarších snímků na světě, dokumentující konkrétní událost, vznikl v Brně již v roce 1841, kdy Bedřich Franz vyfotografoval slavnost Božího těla na Zelném trhu.

První deník, který otiskl fotografie, byl Daily Graphics v New Yorku v roce 1880. Netrvalo dlouho a fotografie se začaly objevovat i v českém tisku. Od konce 19. století svými fotografiemi do novin a časopisů přispívali z velké části fotografové amatéři, existovaly dokonce celé časopisy o amatérské fotografii.

Ve válečném období, kdy byla amatérská fotografie v útlumu, se však prohloubil rozvoj fotožurnalismu. Fotoreportéři, kteří byli často z řad amatérů, pořizovali snímky z válečného prostředí.

Periodika později začala původní fotoamatéry zaměstnávat a vyplácet jim pravidelný honorář, a tak se z nich stali profesionálové. Fotografové přispívali do fotografických časopisů, jako byl například Fotografický obzor, ale i do běžných periodik, jako Český svět, Pestrý týden, Světozor, Národní listy, apod.

Pavel Dias ve svém e-mailu z 2. 4. 2010 píše: „V současné době je mezi novinářskými fotografy mnoho původních amatérů. V novinářině je důležitá průbojnost a životní praxe, více než školy. Minimum absolventů vysokých škol fotografie pracuje pro noviny a časopisy. Fotoreportéři jsou většinou lidé, které redakce nejprve zaměstnaly a kteří až později absolvovali případné kurzy nebo vzdělání.“

Obrázek 32: Franz, B.: Slavnost Božího těla na Zelném trhu, Brno, 10. 6. 1841

V historii naší fotožurnalisty existuje mnoho fotografů a autorů odborných článků zvučných jmen. Představme si alespoň ty nejvýznamnější, z nichž všichni byli původně fotografové amatérští. Níže zmínění byli na vrcholu svojí fotografické tvorby převážně ve 30. letech 20. století.

Alexander Hackenschmied (1907 – 2004) český fotograf, kameraman a režisér, publicista. Patřil k nejvýznamnějším osobnostem české filmové a fotografické avantgardy. Publikoval texty o filmu a fotografii v časopisech Pestrý týden, Fotografický obzor a dalších. V Čechách natočil ve 30. letech krátký avantgardní film *Bezúčelná procházka* a sestavil také stříhovou skladbu pro Pickův film *Zem spieva*. Od roku 1935 pracoval v propagačním oddělení firmy Baťa ve Zlíně. J. A. Baťu doprovázel na cestě kolem světa. Od výpravy se však po čase oddělil, vydal se po vlastní ose a v Indii natočil tři dokumentární filmy. V roce 1938 natočil ve spolupráci s Američanem Herbertem Klinem dokumentární film *Krize* o politické situaci v česko – německém pohraničí. Na konci 40. let emigroval do USA a kde pokračoval v kariéře úspěšného filmaře.

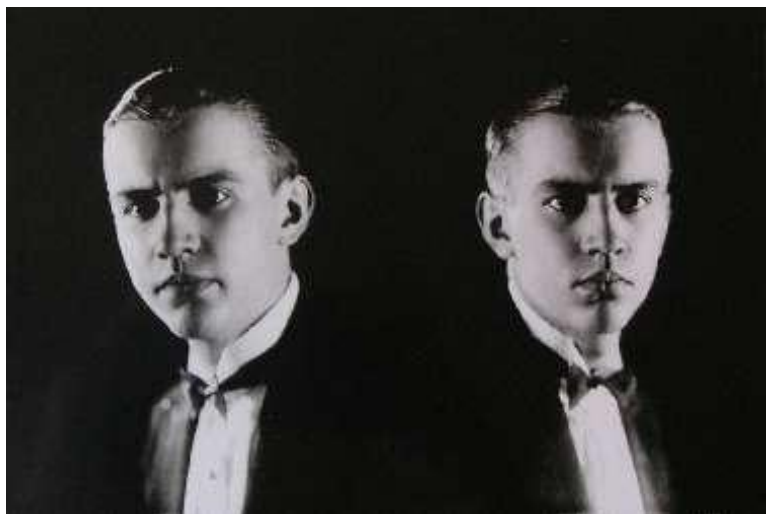

Obrázek 33: Hackenschmied, A.: Paris, 1939

Jiří Lehovec (1909 – 1995) byl fotograf, dokumentarista a režisér, profesor na FAMU. Od 30. let psal články o fotografii a filmu. Spolupracoval s Alexandrem Hackenschmiedem a Ladislavem Emilem Berkou, se kterými společně vystavovali své fotografie. Fotografování se věnoval do svých třiceti let, poté se již soustřeďoval hlavně na film.

Ladislav Emil Berka (1907 – 1993) – fotograf, novinář a filmový kritik (na snímku níže vidíme jeho autoportrét). Své články o fotografii a filmu publikoval v tisku. Byl grafikem a redaktorem časopisů *Květy*, *Ahoj na neděli* aj. Patřil k české fotografické avantgardě a ve 30. letech tvořil ve stylu nové věčnosti a funkcionalismu. Charakteristickým prvkem jeho snímků jsou dvojexpozice.

Obrázek 34: Berka, L. E.: Autoportrét, 30. léta

Eugen Wiškovský (1888 – 1964) – amatérský fotograf, pedagog a filolog. Učil na gymnáziu v Kolíně, kde byl jeho žákem Jaromír Funke, s nímž se spřátelil. I pro Wiškovského byla třicátá a čtyřicátá léta plodným obdobím. Od roku 1930 byly jeho fotografie zveřejňovány v médiích, uspořádal několik výstav, v letech 1940 – 1948 publikoval odborné články o fotografii ve fotografických časopisech. Podílel se na vydávání časopisu *Fotografický obzor*.

Karel Otto Hrubý (1916 – 1998) – český fotograf, profesor a malíř. Po II. světové válce se stal fotoreportérem *Rovnosti*. Počátkem padesátých let se stal významným pedagogem fotografie na SŘ SUP v Brně, kde pracoval až do odchodu do penze.

5.2 Rozvoj fotografického vzdělání

Důležitým zlomem pro amatérské fotografy byl vznik fotografického školství. Systém vzdělávání fotoamatérů se začal rozvíjet v šedesátých letech. Nejprve vznikaly fotografické kroužky při školách (zmíněné výše), později však začaly existovat obory fotografie při středních a vysokých uměleckých školách a založeny byly i samostatné fotografické školy. Amatérští fotografové tak měli možnost získat fotografické vzdělání a posunout se tak na pozici profesionálních fotografů.

Zakladatelem vysokoškolského fotografického vzdělání byl Ján Šmok (1921 – 1997) – fotograf, teoretik, vysokoškolský pedagog. Do roku 1939 žil na Slovensku a na začátku druhé světové války se přestěhoval do Prahy, kde vystudoval grafickou školu. Hned po založení Fakulty filmové na AMU nastoupil Šmok na tuto školu a patřil vůbec k prvním studentům. V roce 1951 se stává kmenovým zaměstnancem, později profesorem i prorektorem AMU.

Obrázek 35: Šmok. J.: Akt I.

Pavel Dias ve svém e-mailu z 3. 5. 2010 podotýká: „...*Do té doby panoval na FAMU postoj proti výrazným fotografům. S tvrzením, že FAMU vychovává filmaře a ne fotografy, vyhazovali talentované studenty ze školy. Mezi vyloučenými jsem byl já a také Jan Pařík, Ota Richter, Miroslav Hucek a Jan Bartůšek. Pařík vydal znamenitou knížku s Kainarovými verši – Lazar a píseň. Dále velmi silnou kolekci fotografií Kafka v Praze, která vyšla v řadě zemí. Působil také v SRN a USA, po revoluci se vrátil do Čech a nyní žije v Izraeli. Dalším z vyloučených byl znamenitý novinář Ota Richter. Po emigraci větší část života pracoval v agentuře Associated press. Dále Jan Bartůšek, znamenitý fotograf a Miroslav Hucek, který byl dlouholetým zaměstnancem Mladého světa...*“

Pavel Dias byl posledním vyloučeným studentem. V roce 1960 vznikla z iniciativy Jána Šmoka fotografická specializace při Katedře filmového a televizního obrazu FAMU. Šlo o první a jediné místo, kde bylo ve východní Evropě možno studovat fotografii na vysokoškolské úrovni. Profesor Šmok vyzval Pavla Diase, který již pracoval ve Filmovém studiu Barrandov, zda-li by se nechtěl na školu vrátit. Dias se tak stal prvním oficiálním studentem nově založené specializace vysokoškolské výuky fotografie.

V roce 1975 pak byla na FAMU založena samostatná Katedra fotografie. Ján Šmok vyučoval na FAMU až do konce svého života a na sklonku života učil také na Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě. Šmok významně podporoval amatérské fotografické vzdělávací programy a byl i aktivním funkcionářem Svazu fotografů.

Dlouhodobým organizátorem fotografického amatérského hnutí byl také Bohuš Kabourek ze Zlína. Ten, společně s profesorem Karlem Otto Hrubým, pedagogem brněnské SŠ uměleckoprůmyslové, založil roku 1971 Institut fotografů amatérů při Svazu fotografů v Brně. Tento institut později přesunul svoje sídlo do Olomouce a po dvaceti letech fungování se v roce 1990 připojil k nově zakládané Slezské univerzitě v Opavě, kde tak vznikl Institut tvůrčí fotografie. Organizátorem této proměny byl Dr. Vladimír Birgus, který přeměnil původně amatérský vzdělávací kurz ve vysokoškolské pracoviště s programem distanční výuky. Nastala tak další možnost vysokoškolského vzdělání ve fotografii. To je velmi důležitý fakt, protože tento institut, který nyní vychovává profesionální fotografy, má kořeny hluboko ve vzdělávacích aktivitách amatérského fotografického hnutí.^V

V současné době v České republice existuje šest vysokoškolských pracovišť, kde mohou amatérští fotografové získat vzdělání.^{VI}

6 Amatérská fotografie průřezem století

O počátcích amatérské fotografie v 80. letech 19. století, o jejím rychlém rozkvětu a fungování tohoto amatérského hnutí do první světové války již bylo řečeno mnoho v předchozích kapitolách. V této části se tedy budeme věnovat vývoji fotoamaterismu od první světové války po současnost.

6.1 Válečné období a meziválečné období

„Již v roce 1859 bylo předpovězeno, že fotografie by mohla vizuálně dokumentovat budoucí války, přesně dokumentovat bitvy, pevnosti, krajiny, vojáky a vojenské důstojníky.“⁴ První fotografovanou válečnou událostí byla Krymská válka již v polovině 19. století. Robert Fenton zde používal fotografický pojezdový kočár, tažený koňmi, upravený na fotokomoru. Vybaven byl několika kamerami na mokrá kolodiová média, stovkami skleněných desek, zásobou chemikálií a nářadím. V takto raném období ještě fotograf neměl možnost rychlého fotografování, vznikaly tak často inscenované, avšak velmi působivé snímky.

6.1.1 První světová válka

Během první světové války (1914–1918) se amatérská fotografie dostává do útlumu. Fungování fotoklubů je omezeno z důvodů bezpečnosti i vyhlášek zakazujících tuto činnost. Některé kluby fungují potají, jiné se úplně rozpadají. Mnoho vynikajících fotografů amatérů přišlo za války o život. Zlomek fotografů se však specializuje na fotografování v nebezpečném válečném prostředí – hlavně fotožurnalisté. Fotografie z první a druhé světové války byly obrazem hrůzné skutečnosti. Váleční fotoreportéři často vzešli z řad amatérů. To bylo možné z toho důvodu, že fototechnika již byla natolik vyvinutá, že se dalo fotografovat rychle, kompaktními přístroji. Nebylo již nutné posílat do války profesionální fotografy s týmem a pojezdovou laboratoří. Z českých válečných fotografů si představme alespoň několik jmen: Jindřich Marco, Zdeněk Tmej, Karel Ludwig, Oldřich Straka, Václav Chochola, Václav Jírů, Karel Hájek nebo Jan Šibík.

⁴ Marien, Mary Warner. *Photography: A Cultural History* second edition (NJ: Pearson Prentice Hall, 2006), pp. 99, 111.

6.1.2 Meziválečné období

Meziválečné období bylo po stránce fotografické na vysoké úrovni. Česká amatérská fotografie se po úpadku za 1. světové války, rychle dostala zpět na výsluní a díky mezinárodním fotografickým salonům se proslavila po celém světě. 30. léta byla vrcholným obdobím. Na českém území se uskutečnilo mnoho výstav, na kterých měli významné postavení fotografové amatéři. Dále byly ve velké míře obesílány okružní mapy, vznikly nové časopisy amatérské fotografie, pořádaly se večery s promítáním diapozitivů, přednášky atd. V této době vynikli již zmínění fotografové, jako například Lauschmann, Sudek, Krupka, Jirů, Růžička, Fabinger, Hackenschmied, Lehovec, Berka a další. V meziválečném období byla také fotografie využívána uměleckou avantgardou, jež používala nejrůznější techniky – koláže, montáže, fotogramy, experimentální a abstraktní fotografii.

„Málo se ví, že za první republiky dobře fotografoval také Antonín Zápotocký, například dělnické hnutí a hlavně manifestační politické setkání a schůze,“ poznamenal v e-mailu ze dne 3. 5. 2010 Pavel Dias.

6.1.3 Druhá světová válka

Během druhé světové války (1939–1945) česká amatérská fotografie opět prochází obdobím úpadku. Mnoho fotografií přišlo o život v koncentračních táborech, jako například znamenitý dokumentarista Rudolf Kohn. Z polského sběrného tábora se podařilo uprchnout Jindřichovi Marcovi. V roce 1945 se dostal do Košic, kde již sídlila Česká vláda s prezidentem Benešem, kterou fotografoval. Na svých cestách později fotografoval Evropu v poválečném stavu. Je však třeba přiznat, že válečné fotografie našich autorů (hlavně pak ty, pořízené na našem území) nejsou nikterak významné. *„Z první světové války se dochovalo jen malé množství snímků. Během druhé světové války zas na našem území neprobíhaly kromě celkem rychlého osvobození žádné významnější boje. Větší množství snímků se zachovalo z úvodního dne okupace a z Pražského povstání, i tak je ale hodně těchto fotografií spíš určitou formou poetických obrazů následků bojů či dokumentací*

oslav.“⁵ Dva naši fotografové byli za druhé světové války na frontě ve Francii a v Anglii. Ladislav Sitenský zaznamenal boje na západní frontě ve fotografických cyklech. Československý důstojník východní fronty, kapitán Otokar Jaroš, byl fotografem amatérem. Padl v boji u Sokolova v roce 1943. V roce 1945 byl posmrtně povýšen na kapitána. Zdeněk Tmej nafotil za války cyklus Ročník 21., pod jehož názvem se skrývá ročník jeho narození, který ho předurčil k odchodu na nucené práce. Toto dílo z let 42 – 43 je známo jako Abeceda duševního prázdna a je to jedno z nejlepších fotografických děl z druhé světové války.

Obrázek 36: Tmej, Z.: z cyklu Abeceda duševního prázdna, 1942 – 44

Obrázek 37: Sitenský, L.: Rtm. Stanislav Peroutka v Pewrhosu u Hurikanu, 1941

Obrázek 38: Jaroš, O.: Čeští dobrovolníci, 1939

⁵ VILGUS, Petr. Photorevue.com [online]. 2003 [cit. 2010-04-17]. Dějiny evropské fotografie: Polsko a Maďarsko 1900–1945 I. Dostupné z: <<http://www.photorevue.com/phprs/view.php?navezclanku=&cisloclanku=2003102101>>.

6.2 40. léta

První polovinu čtyřicátých let tragicky ovlivnila okupace a druhá světová válka. Po osvobození Československa v květnu roku 1945 však byla obnovena kulturní, spolková a výstavní činnost. Po válce byly opět zprovozněny některé kluby fotografů amatérů, ale i Svaz českých klubů fotografů amatérů. Ten se v roce 1947 přejmenoval na Československý svaz klubů fotografů amatérů. V roce 1948 bylo zvoleno také nové označení pro kluby fotografů amatérů, a to „kluby fotografických pracovníků“. V poválečném období fotografii podporovaly odborové organizace. Po únoru 1948 již ale fotografování nemělo být pouhou zábavou, začalo být využíváno k propagandistickým účelům. Fotografie zobrazovaly pracujícího člověka, radost z práce a tzv. směřování k nové budoucnosti. Fotografická tvorba čtyřicátých let byla charakteristická ostře vykreslenými snímky ve stylu tzv. nové věčnosti. Jeden z nejlepších amatérských fotografů a filmařů tohoto období byl Jan Beran z Brna. Jeho práce byly oceněny na mezinárodních soutěžích. Podílel se také na vzdělávání amatérů. Dalšími významnými osobnostmi tohoto období jsou bezpochyby Adolf Rossi a jeho nedoceněné dílo, Eugen Wiškovský, Jiří Jeníček a další. Oblíbeným tématem a prostředím pro fotografování tohoto desetiletí bylo město a městské periferie. V poválečné době fotografové také rádi zachycovali ve svých snímcích kontrast pozůstatků války a válečné zkažky v kontrastu s dítětem.

Obrázek 39: Voříšek, J.: Konec Luftwaffe, asi 1945

Obrázek 40: Beran, J.: Rok po válce, 1946

6.3 50. léta

Padesátá léta byla ve znamení organizačních změn. V roce 1950 byly zrušeny výše zmíněné kluby fotografických pracovníků. Amatérská fotografie pak byla zařazena k ROH, kde vznikly fotografické kroužky. Již o rok později se však fotografové amatéři dostali pod křídla Ústavu lidové tvořivosti a dosavadní fotografický svaz byl přejmenován na Československý svaz socialistické fotografie.

V padesátých letech autoři pořizují (často z donucení) snímky ve stylu tzv. Socialistického realismu či Nové fotografie. Takovým záběrům poskytnul široký prostor stejnojmenný měsíčník Nová fotografie. Témata a styl, kterým se fotografovalo doposud, byly prohlášeny za „úpadek“ a „nedůstojné hračkaření“. Vzorem fotografických pracovníků se měly stát oficiality, ilustrující život pracujících občanů. Vznikaly tak často nepřesvědčivě aranžované fotografie. Tento názor jako první kritizovali Ján Šmok a Lubomír Linhart. Ani fotografům amatérům, tvořícím doposud pro potěchu, se toto nezamlouvalo a mnozí z nich se stáhli do ústraní. Unikla nám tak zřejmě řada fotografií, které by mohly lépe dokumentovat styl této doby.

Schematismus socialistického realismu škodlivě poznamenal výtvarnou fotografii, na několik let zanikla určitá témata či celé žánry (například umělecký akt). Práce amatérských fotografů zůstala z velké části uzavřena v soukromí. Ve fotografii tak na určitou dobu nastalo období nudy. Koncem padesátých let fotografové postupně navázali na předchozí vývoj. Oživení a vzruch ve fotografii přinesli zejména Antonín Gribovský, Jaroslav Kohoutek, Rupert Kytka, Vojtěch Sapara, Jaroslav Vávra a v neposlední řadě skupina DOFO (DObrá FOtografie). Dále také Miroslav Hák, Václav Chochola, Václav Jírů a další. V roce 1957 začal vycházet vlivný čtvrtletník Fotografie 57 (později změnil název na Revue Fotografie). Roku 1958 vznikly první výstavní síně, specializované na fotografii (síně Fotochemy v Praze, Kabinet fotografie Jaromíra Funke v Brně).

V roce 1959 začalo nakladatelství Mladá fronta vydávat týdeník Mladý svět. Fotografický styl mladého světa byl absolutní novum. Pod vedením redaktora Josefa Hollera působili v Mladém světě fotografové jako Pavel Dias, Miroslav Hucek, Jan Bartůšek, Ivan Soeldner, grafici jako Jaroslav Weigl a další. Ti svým dílem od samého počátku utvořili novou tvář nejen časopisu, ale fotografie vůbec.

Dias ve svém e-mailu z 3. 5. 2010 vzpomíná: „Prvním spolupracovníkem tohoto časopisu byl redaktor a fotograf Leoš Nebor, který mě tehdy vyzval ke spolupráci a následně mi nabídnul pracovní místo. Já jsem však musel odmítnout, protože jsem se na Šmokovu nabídku vracel z Barrandova zpět na FAMU. Nikdy jsem nepřestal tohoto rozhodnutí litovat. Pak do redakce nastoupil kamarád Miroslav Hucek. S Mladým světem jsem ale spolupracoval dlouho. Dokonce i ke konci mé spolupráce v 90. letech, když jsem měl výstavu v Pražském domě fotografie, mi Mladý svět poskytnul šestistránkový prostor s téměř dvaceti mými fotografiemi. Pro vysoký náklad časopisu jsem si lepší reklamu nemohl přát.“

Obrázek 41: Ipser, V.: Výzdoba k 1. máji, před 1953

Obrázek 42: Dias, P.: foto na titulní straně časopisu Mladý svět, 1969

6.4 60. léta

Šedesátá léta byla již fotograficky plodnějším obdobím. Ekonomický rozvoj poskytnul možnosti také pro fotografy. Vznikla potřeba propagační fotografie, která vedla k profesionalizaci dalších fotoamatérů. Během šedesátých let se fotografie opět stala pojmem v mezinárodním měřítku. Fotoamatéři opět soutěžili o medaile a diplomy na fotografických salonech.

Fotografickým vrcholem 60. let byl rok 1967, kdy Československo vstoupilo do Mezinárodní federace fotografického umění FIAP. Garantem členství byl tehdejší SČSVU. V roce 1969 byl pak založen Svaz českých fotografů – SČF. FIAP vznikla v roce 1948 ve Švýcarsku a z počátku byla organizací převážně amatérskou. Zakladatelem a organizátorem Mezinárodní federace fotografického umění FIAP byl Dr. Van de Wijer, který jako jeden z prvních pochopil, že fotografie je ideálním prostředkem jak udržovat přátelské vztahy mezi národy celého světa. V současnosti je jediným oficiálním zástupcem FIAP pro Českou republiku Česká federace fotografického umění (ČFFU).

V šedesátých letech vznikla celá řada fotografických skupin, které měly hlavně tvůrčí cíle. Oblíbenými tématy byly aspekty reality (opuštěné věci, oprýskané zdi), nalezené zátiší, portrét, ateliérový akt, symbolické obrazy, montáže (např. od Antonína Gribovského), objevuje se čím dál častěji barevná fotografie (např. barevné akty Jaroslava Vávry).

V první polovině 60. let patřili k nejvýznamnějším představitelům naší výtvarné fotografie členové DOFO. Jejich tvorba byla nová, kreativně šokující, oslnivá. Skupinu DOFO je možno považovat za tzv. průkopníka. Její tvorba se stala diskutovaná a napodobovaná. V roce 64 se stala tvůrčí skupinou SČSVU. Přiblížila amatérskou fotografii dobovým proudům výtvarného umění. Po vzoru DOFO vznikla v šedesátých letech další sdružení, např. valašskomeziříčská skupina Profil, která sdružovala jména jako František Janiš, Milan Borovička, Miroslav Bílek a další. V roce 65 vznikla v Brně skupina VOX, která sdružovala jak amatéry, tak profesionály a fotografické pedagogy (Jan Beran, Antonín Hinšt, Karel Otto Hrubý). Vedle dalších skupin, např. Fotos v Českých Budějovicích nebo Studia výtvarné fotografie v Liberci, se do řady fotoamatérů připojili i noví, mladí nadšenci – Jiří Bartoš, Zdeňka Líná, Jaroslav V. Růžička, Jiří Platenka.

V 60. letech začaly být využívány zvláštní postupy – hrubé zrno, vysoký a nízký tón, nezvyklé formáty, manipulace, výřezy. To zapříčinila snaha o zrovnoprávnění fotografie s jinými druhy umění. Fotografie neměla být pouhým popisem skutečnosti, autoři se snažili o co největší podíl sebe sama na dané fotografii.

I krajinářská fotografie začala být v šedesátých letech pojímána výtvarně. Amatérští fotografové se do této doby nad přírodou příliš nezamýšleli. S „inovací“ krajinářské fotografie přišla v roce 65 skupina REKRAFO (Regionální krajinářská fotografie) a její členové M. Spurný, P. Mazal a M. Černoušek.

V šedesátých letech se také fotografové vrací k uměleckému aktu. Vrcholným dílem tohoto období byl cyklus Patnáct fotografií pro Henryho Millera od Miloslava Stibora, vniklý v letech 68 – 69. Akty z šedesátých let jsou většinou ateliérové, dosti stylizované, ovlivněné tehdy aktuálním opartem. Obličej v souvislosti s odhaleným tělem bývá tabuizován.

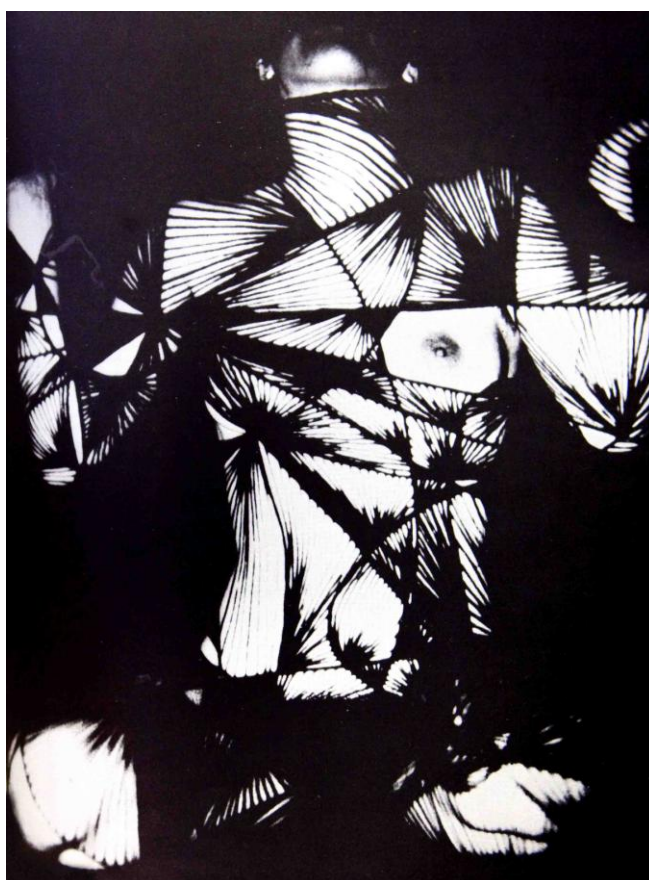
Z fotoamatérů, kteří v tomto období zvláště vynikli, zmiňme ještě například Miloše Vojíře, Miroslava Myšku, Ladislava Postupa nebo Miloše Budíka – významného představitele amatérského hnutí, který později vystudoval FAMU a stal se z něj profesionál.

Obrázek 43: Spurný, M.: Bez názvu, 60. léta

Obrázek 44: Stibor, M.: z cyklu Patnáct fotografií pro Henryho Millera, 1968 – 69

Obrázek 45: Vávra, J.: Značky a znamení 2, asi 1965

6.5 70. léta

Fotografickou tvorbu 70. let ovlivnily významné výstavy, připravované odbornými galerijními pracovníky. Od roku 1970 se začala rozšiřovat fotografická sbírka Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, následovaly výstavy Františka Drtikola (Brno, Praha – 1972 a 73), kolekce Osobnosti české fotografie I (Roudnice n/L, Praha, Brno – 1973 a 74), výstava díla Jana Sudka u příležitosti jeho 80. narozenin (Praha, Brno – 1976).

V 70. letech se začala ve větší míře rozvíjet možnost fotografického vzdělání pro fotoamatéry. Kromě fotografických kroužků tak amatéři získávají možnost vzdělávat se ve fotografii na učilištích, středních uměleckých školách, ale také na školách vysokých (viz. kapitola 5.2, Rozvoj fotografického vzdělání).

Vůdčím slohem hlavně první poloviny 70. let se stala tzv. inscenovaná fotografie „nové vlny“^{VII}, již vévodila brněnská skupina EPOS (později vznikly další skupiny, např. skupina Setkání). Tento druh fotografie byl založen na plenérových, někdy skupinových, portrétech a provokativních aktech. Na konečné podobě těchto inscenovaných fotografií se velkou měrou podílely samy fotografované osoby. Fotografie byly „naléhavé“, emocionálně působivé, symbolické, záměrně křečovité. Vyznačovaly se hrubým zrnem, perspektivní deformací, způsobenou nově používanými širokouhlými objektivy s krátkým ohniskem. Pod temnou oblohou romantických krajín se odehrávaly příběhy plné smutku a sentimentality. Amatérští fotografové sledují, i bez vysloveného společného programu, individuální tvůrčí cíle. Inscenovaná fotografie 70. let byla ovlivněna landartem a bodyartem. V tomto období vynikli například tito amatérští fotografové: Jiří Horák, Rostislav Košťál, František Maršálek, Karel Otto Hrubý, Michal Tůma, Miroslav Myška a mnoho dalších.

Pro druhou polovinu 70. let byla charakteristická dokumentární fotografie. Vzniklo mnoho skupin s tímto programem, např. Skupina DOKUMENT, kterou založili v r. 1977 Josef Pokorný, Vladimír Birgus a Petr Klimpl. Podobný program měla také skupina OČI z téhož roku. Dokumentární fotografii ovlivnil styl z první poloviny 70. let, a tak se v dokumentu často objevují uhrančivé pohledy, tragická, sociální a společensky kritická témata. V roce 1979 vznikla skupina Femina (v čele s L. Duškovou), která se stylově vrací k tzv. výtvarné fotoreportáži 60. let.

Obrázek 46: Maršálek, F.: Civilizace č. 10, 1971

Obrázek 47: Purtz, P.: Mária 1, 70. léta

Obrázek 48: Olchawa W.: Rozloučení, 70. léta

Obrázek 49: Horák, J.: Poslední květy, 1974

6.6 80. léta

V tomto období se uskutečnilo množství významných výstav a fotografických akcí. Za zmínku stojí vedle deseti ročníků Národní výstavy amatérské fotografie ČSR v Olomouci také akce nového typu, které měly vysokou úroveň. Zmíňme například Chebské bienále, Klimkovické fotosession, Bienále fotografií přírody v Brně, dále nejružnější plenéry, dílny apod. Dalšími významnými výstavami byly: Česká fotografie 1918 – 1938 (Brno a Praha, 1981 a 82), Tělo v Československé fotografii 1900 – 1986 (Kroměříž, r. 86), V čase (Bratislava, Praha, Cheb, 1985 – 86), Aktuální fotografie 2/ Okamžik (Brno, Bechyně, Cheb, Žďár nad Sázavou, Bratislava, 1987 a 88), Linie, barva, tvar v českém výtvarném umění třicátých let (Praha, Pardubice, Hluboká nad Vltavou, 1988 – 89) nebo Proměny české dokumentární fotografie 1839 – 1989 (Cheb a Praha, 1989).

V osmdesátých letech začali na Institutu tvůrčí fotografie vyučovat absolventi a pedagogové FAMU – v roce 1981 Vladimír Birgus, později Miroslav Vojtěchovský, Antonín Braný, Tomáš Fassati. Byla také založena Sběrka české fotografie SČF.

Vyšlo také množství knih a odborných článků v časopisech, zpracovávající dějiny fotografie, které značně ovlivnily vnímání fotografie společností. Autory textů byli Vladimír Birgus, Antonín Dufek, Zdeněk Kirschner, Vladimír Remeš, Petr Tausk a mnoho dalších.

V průběhu tohoto desetiletí nenašla amatérská tvorba odpovídající společenské uplatnění. To se dotklo také významných autorů – Bohdana Holomíčka nebo Jindřicha Štreita. Holomíček se začal prosazovat od počátku 80. let. Na řadě výstav představil rozsáhlý a impulzivní deník vlastního života. Štreit se sarkastickým pohledem věnoval moderní průmyslové civilizaci v cyklu Televize naše vezdejší. Dále se zaměřoval na symbolické pojetí v dokumentární fotografii, soustřeďoval se na obrazy vesnického života, vztah člověka a domácích zvířat. Jeho význam přetrvává dodnes. Je pedagogem na FAMU a ITF v Opavě. Dne 18. září 2009 byl prezidentem Václavem Klausem jmenován profesorem pro obor volné a užité umění.^{VIII}

V 80. letech pokračovala činnost skupiny Dokument. Vznikala i další amatérská strážení s podobným programem, např. pražská skupina Město z r. 83, jež

se zaměřovala na problémy městského života, jako Dítě ve městě, Člověk a doprava apod. Fotografové kroužku ROH ve Žďáru nad Sázavou zase vytvářeli kolektivní soubory a neuváděli autorství jednotlivých snímků. Realizovali projekty na téma Den v Prioru, Dáma jménem basketbal a další.

Osmdesátá léta jsou obdobím tzv. velkoformátového realismu, který našel uplatnění i v řadách fotoamatérů, převážně pak v rámci vyškovského fotoklubu Orion (Jiří Foltýn, Josef Vojáček, Vladimír Kotulán ad.). Mimo klub se velkoformátovým realismem zabývali i další amatéři, např. Jiří Zikmund – fotograf, člen surrealistické skupiny RA a významný teoretik výtvarného umění a fotografie. Fotografická tvorba tohoto desetiletí byla stále značně ovlivněna stylem let sedmdesátých i šedesátých. Ve fotografii krajiny a městských fragmentů byl uplatněn také tzv. fotografický minimalismus, jež využívali např. Rudolf Junga, František Lukeš, Luděk Vojtěchovský. Dále se v české amatérské fotografii projevil vliv vizualismu a subjektivního dokumentu. V hojnější míře již fotoamatéři využívají také barevnou fotografii (např. Jiří Cajsky nebo Jan Anděl). Na konci osmdesátých let přichází na scénu výtvarná fotografie, inspirovaná soudobým postmodernismem. Nezřídka se objevují individuální manuální zásahy do negativů i pozitivů, kolorování či domalovávání. (Miroslav Bílek, Jan Vávra, Jiří Andrýsek).

V tomto desetiletí je fotografický projev velice různorodý a často se stává až „nepřehledným“.

Obrázek 50: Fišer, Z.; Bohuňovský, J.: Z cyklu Žilinští studenti, 1980

Obrázek 51: Štreit, J.: Pivo, 80. léta

Obrázek 52: Lukeš, F.: Z cyklu Novotvary I., 1987

6.6.1 Listopadová revoluce 1989

Události roku 1989, hlavně pak samotná revoluce, byly výzvou pro fotografy profesionály, studenty i amatéry. Revoluce byla studentskou záležitostí. Fotografové nedokumentovali jen revoluční dny, ale podíleli se také na organizaci besed s dělníky, apod. Vedení FAMU věnovalo veškeré prostředky studentské aktivitě a agentuře Radost, ve které pracovali výborní fotografové a filmaři. Studenti zhotovili velké množství fotografií a filmů, roznášeli je na jiné školy a mezi dělníky. „*Já sám jsem jezdil mezi Prahou a Brnem, vozil jsem videopásky z večera 17. listopadu, nechal je v Brně rozkopírovat mezi školy a promítal jsem je na Škole uměleckých řemesel, kde tehdy komunistické vedení nechtělo povolit studentskou stávkou. Nakonec však muselo kapitulovat a já jsem mohl filmy promítat. Naše televize ani ostatní média bezprostředně po událostech takovéto záběry nepublikovala,*“ podotýká Pavel Dias v e-mailu ze dne 3. 5. 2010.

Revoluci fotografoval snad každý, kdo vlastnil fotoaparát. Nejvýznamnějšími fotografy revoluce však byli Cudlín, Němec, Fárová, Boček, Jindra, Bajgar, Šilboch, Štecha. Tito byli v roce 89 již v podstatě profesionály. (Karla Cudlína se po studiích na FAMU stal osobní fotograf Václava Havla, k fotografování ho však od dětství vedl jeho strýc – fotoamatér). Za amatéry zmiňme například profesora Přemysla Hněvkovského. Dalším fotografem amatérem, který jemně a citlivě zdokumentoval Sametovou revoluci, byl František Dostál, uznávaný český fotograf. Vzniklo tak velké množství emotivních reportážních snímků. „*Fotografie se stala součástí revoluce*“ (P. Dias, 3. 5. 2010).

Obrázek 53: Cudlín, K.: Sametová revoluce v ulicích Prahy, 1989

Obrázek 54: Šilpoch, J.: Praha, Národní třída, 17. 11. 1989. Nepřiměřený zásah policie proti pokojné demonstraci studentů za pár hodin začne otřásat komunistickým režimem v zemi.

Obrázek 55: Jindra, J.: Obec Bezprávi, kde z relikvií bývalé moci vznikl skanzen komunismu, 9. 12. 1989

6.7 90. léta

6.7.1 Změny ve fotografii po revoluci, významné fotografické výstavy

Devadesátá léta byla ve znamení vyznaných fotografických výstav u nás i ve světě, protože po pádu komunistického režimu se otevřely hranice a možnost vystavování v zahraničí byla usnadněna. Svět začal v této době objevovat úroveň české fotografie a výtvarného umění.

V roce 1990 projevily české i světové galerie zájem o snímky, dokumentující situaci v Československu posledních čtyřiceti let, hlavně pak o samotnou Sametovou revoluci, která násilně ukončila vládu komunistického režimu. Uskutečnilo se mnoho výstav, na kterých byly zastoupeny snímky profesionálů i amatérů. První významná výstava byla na konci roku 1989 instalována ve Fotochemě v Praze na Jungmannově nám. Následovala výstava Československý listopad 89, sestavená Annou Fárovou, která proběhla premiérově již v prosinci roku 1989 v pražské galerii Mánes, repríza této výstavy se pak konala v roce 1990 v Lausanne. Stejnojmenné výstavy se dále, z iniciativy V. Borgise a R. Bočka, konaly v Českých Budějovicích, Hradci Králové, Grazu, Štrasburku a Norimberku. Další výstavy byly představeny v USA – v Houstonu, New Yorku, Washingtonu, Denveru a v Evropě – Amsterdamu, Bruselu, Delfu a v dalších městech.

V devadesátých letech se však uskutečnilo u nás i ve světě také mnoho fotografických výstav, které nedokumentovaly pouze politickou situaci, ale spíše volnou tvorbu našich autorů. Vedle mnoha výstav fotografií J. Sudka, Drtikola a dalších zvučných jmen, zmiňme alespoň některé z těch, kde se představili také amatéři nebo fotografové, kteří jako amatéři začínali.

10. ledna 1991 byla v Praze z iniciativy Boba Krčila otevřena výstava – Česká fotografie v exilu.^{IX} Téhož roku proběhla v několika městech v USA, a pak v Praze, výstava Moderní piktorialismus D. J. Růžičky. V roce 1991 se v Opavě konala výstava 20. let Institutu tvůrčí fotografie (a proběhly i další přehlídky školních prací FAMU a ITF). Ve Vídni se uskutečnila výstava L. E. Berky k níž vyšel katalog s texty od A. Dufka.

1992: výstava Fotografie z Československa 30. – 40. let v Kolíně nad Rýnem, v Chicagu výstava Československá fotografie 1915 – 1960.

1993: výstava Minulá budoucnost – Česká moderna 1890 – 1918 Praha, v několika městech USA byla reprízovaná výstava Česká a slovenská fotografie od meziválečného období do současnosti.

1994: v Praze proběhla k oslavě 85. narozenin Jiřího Lehovce výstava jeho fotografií z let 1930 – 35. V únoru a březnu téhož roku se konala v Austrálii (v Perthu) výstava Po sametové revoluci: současná česká a slovenská fotografie. 22. prosince 1994 byla v Domě fotografie v Praze zahájena retrospektiva P. Diase.

1995: Ve Slezském zemském muzeu v Opavě byl 24. 2. výstavou Pavla Diase otevřen Kabinet fotografie, který provozuje Institut tvůrčí fotografie. V dubnu a květnu se v Moravské galerii v Brně konala výstava Skupiny DOFO, reprízovaná později v Olomouci. V listopadu proběhla v pražské galerii Ambit výstava k 1. ročníku Czech Press Photo.

V roce 1997 připravil Pavel Frič, vnuk A. V. Friče, knihu a výstavu fotografií indiánů z Jižní Ameriky (pořízených na přelomu 19. a 20. stol.) od italského malíře a cestovatele Boggianiho.

V devadesátých letech vznikla vedle FAMU možnost fotografického vzdělání na dalších třech vysokých školách, což bylo výzvou pro fotografy amatéry, toužících po vzdělání v oboru.

6.7.2 Úpadek amatérské fotografie

Po listopadu 89 prošla fotografie v Československu řadou podstatných změn. Skončilo období cenzury, zásahů a zákazů, prolomily se bariéry, Československo se otevřelo světu a umělci i fotografové měli naprostou tvůrčí svobodu. Počáteční euforie však netrvala dlouho. Na základě především ekonomických překážek zaniklo velké množství klubů amatérských fotografů, ale také velké galerie fotografie. Hlavně pak po rozdělení republiky v roce 1993 prudce vzrostly ceny filmů, fotopapírů i chemikálií. To značně ovlivnilo tvorbu fotografů amatérů, pro které začalo být fotografování příliš nákladným koníčkem. Někteří fotoamatéři tedy omezili nebo ukončili svoji činnost. Fotokluby zanikají, i když některé kluby

s dlouholetou tradicí (jako například vyškovský klub Orion, nebo pražský ČKFA Nekázanka) přetrvaly nebo byly znovu obnoveny, a všemi silami si snaží udržet svoji úroveň. Někteří jedinci z řad amatérů si chtěli urputně fotografováním vydělat peníze, aby pokryli svoje náklady, a tak výrazně zkomercializovali svoji tvorbu. V devadesátých letech tak česká amatérská fotografie pomalu upadá. V médiích, která zaměstnávala často fotoamatéry, převládají neinvenční popisné snímky, které jsou hluboko pod úrovní reportážní fotografie z dob minulých a soudobé světové reportážní fotografie. Může za to nedostatečné technické a finanční vybavení redakcí, ale hlavně přístup samotných fotoreportérů. Často tak byly publikovány poměrně stereotypní snímky. Některé významné fotografické časopisy v této době zanikají – např. Revue fotografie.

Z nové generace v tomto období nevyšlo tolik nadšených fotoamatérů, jako v dobách minulých. V 90. letech se na trhu stále častěji začaly objevovat kompaktní přístroje (tzv. automaty) a barevné filmy, které si fotografové nechávají zpracovat ve fotoalbech. Zvětšovací přístroje a vybavení komor nová generace odklízí do sklepů nebo na půdu, z obchodů se začínají pomalu vytrácet černobílé negativy, fotopapíry a chemikálie. V menší míře jsou ještě k dostání, ale jejich cena rapidně stoupá, jak již bylo zmíněno výše. Nová generace, soustředěná kolem hnutí Lomografie, fotografuje téměř výhradně auto-matickými přístroji, což dovolí při pořizování snímku „nepřemýšlet“. Fotografie již lidé nemuseli sami zpracovávat, což uspořilo čas v nové, stále více uspěchané době. Na fotografiích je to znát... Tato generace produkuje značné množství fotografií, ty jsou však na úrovni spíše lidové, upomínkové, nelze však mluvit o umění.

Obrázek 56: Honzík, J.: Michaela, počátek 90. let (vítězný snímek 31. ročníku mapového okruhu Český ráj)

7. Současná amatérská fotografie

S přelomem tisíciletí přichází i obrovský průlom ve fotografii, ba dá se dokonce říci „fotografická revoluce“ v podobě digitální fotografie. První digitální aparáty se objevily již v druhé polovině 90. let, tehdy však nikoho nenapadlo, že v nejbližších letech vznikne nový fenomén. Ano, digitální fotografie brzy začala být fenoménem a získala si obrovské množství příznivců z řad profesionálů, ale stále častěji také amatérů. Za posledních několik let se snížila cena digitálních fotoaparátů natolik, že si je může dovolit téměř každý. Přitom se stále zlepšuje kvalita digitální techniky, výrobci fotografických přístrojů neustále vyvíjejí výkonnější modely.

Kvalita prací současných fotoamatérů je velmi odlišná. Lidé, kterým v minulosti stačil obyčejný kompaktní přístroj, nyní často sáhnou při koupi fototechniky po digitální zrcadlovce, protože výrobci na amatéry myslí a produkují cenově velmi výhodné fotoaparáty. Díky digitální fotografii se tak stávají fotoamatéři i z těch, které by to dříve ani nenapadlo. Někteří často nedokážou využít fotoaparát naplno, neumí pracovat např. se clonou a časem, protože s analogovými zrcadlovkami dříve nikdy nefotografovali. Tato skupina amatérů fotografuje často na režim auto, či jiné, automaticky předvolené režimy (jako jsou krajina, portrét... atd.), které je možno zvolit na lacinějších zrcadlovkách. Velké množství snímků současných méně zkušených amatérů obsahuje fotografické chyby, některé snímky nejsou technicky dobře „zvládnuté“, někteří amatéři fotí banální témata. Bohužel jen málo fotoamatérů dnes k fotografování přistupuje skutečně výtvarně a s citem, jak tomu bylo v minulosti. V současné překomercializované době se i fotoamatéři snaží fotit příliš komerčně, popisně. S digitální technologií přišlo také velké usnadnění fotografování, fotoamatéři se tak méně snaží a při vyfotografování špatného snímku často z jejich úst slyšíme věty typu: „To nevádí, to se opraví v počítači“.

Mezi současnými fotoamatéry však nalezneme i ty, kteří bravurně ovládají práci se zrcadlovkou, a to proto, že již v minulosti měli zkušenosti se zrcadlovkami analogovými, nebo prostě kladou vyšší nároky na sebe sama a naučili se aparát obsluhovat. Snímky od zkušenějších fotoamatérů současnosti jsou velmi svěží, výtvarně pojaté a často se vyrovnají práci profesionálů. Tak jako v minulosti práce

ve fotokomoře, tak i dnes samotná postprodukce v grafických programech, vyžaduje zkušenosti – laik tak může fotografii spíše uškodit. Jsou však opět tací, kteří samostudiem dosáhli velké úrovně a postprodukce i v počítači zvládají na profesionální úrovni.

Vedle fotoklubů s dlouholetou tradicí, které přetrvaly dodnes, vznikly v posledních letech nové spolky. Téměř v každém větším městě je nějaký fotografický klub nebo spolek. Z názvů klubů se však vytratilo slovo „amatérů, amatérský“. Tento pojem v pravém slova smyslu je v dnešní době téměř zapomenut a širokou veřejností je chápán jinak (viz průzkum v úvodu této práce). Přitom si současné kluby stále berou příklad z klubů amatérů z minulosti, částečně kopírují jejich program, pořádají pravidelné schůzky, interní soutěže a výstavy, apod.

Fotoamatéři odpradáвна pocítovali přirozenou touhu sdružovat se. Vedle fotoklubů se dnes fotografové, převážně amatéři, sdružují na internetu, kde existuje mnoho portálů typu Fotopátračka, Digifotomag apod. Zde mohou lidé svoje snímky vzájemně hodnotit, zúčastňovat se soutěží apod. Některé portály seskupují fotografie i modelky a modely, je tak možno snadno domluvit případnou spolupráci. Existuje i portál Fotokluby.cz, který sdružuje téměř všechny současné amatérské fotokluby.

Většina současných fotoamatérů pracuje s digitálním aparátem, jsou však i tací, kteří zůstali věrni klasice, případně využívají obojí. Potřeby pro klasickou černobílou fotografii (filmy, papíry, chemikálie) již v dnešní době nejsou běžně k dostání, a pokud ano, tak jen ve velkých městech (případně ve městech, kde sídlí například škola s programem výuky fotografie). Tyto potřeby je možno objednat z e-shopů na internetu. Poptávka po potřebách pro klasickou fotografii stále klesá (např. podíl svitkových filmů šíře 6cm na trhu je asi 0,5%). Ceny těchto potřeb jsou dnes opravdu vysoké, využívá je tak stále méně fotoamatérů. Černé komory nahradily fotoalby a tiskárny, které amatéři vlastní. Fyzická portfolia vystřídaly webové prezentace a fotoalba harddisky v počítači.

Protože s jídlem roste chuť, mnoha amatérům po čase přestane vyhovovat zrcadlovka vytvořená pro amatéry (např. Canon 1000D, Canon 500D, Nikon D60). Začnou tak do fotografického vybavení často investovat obrovské množství peněz, někteří fotoamatéři tak mají vybavení lepší, než profesionálové. Zapomínají však často na to, že vytvoření skutečně působivého snímku není tak úplně o technice, ale

o přístupu fotografa. Plně se ztotožňuji s názorem Martina Hájka: „V té velké honbě za technologickou dokonalostí čím dál častěji opomíjíme to hlavní – a sice samotnou fotografii. Občas je třeba zapomenout na všechny ty “nuly” a “jedničky”, dokonalé obrazové snímače, post-procesing, live view, perfektní hledáček se 101% pokrytím, vysoce kontrastní displeje, Face priority, Smile shutter atd. A soustředit se na to jediné podstatné – na dobrou kompozici a správnou expozici. Není to technika (která má v celém procesu vzniku fotografie minimální – cca 10% podíl), co dělá fotografii fotografií, jsou to především ruce, oko a mozek. Technika je jen dobrý sluha, ale zatraceně špatný pán – a na to bychom neměli zapomínat.“⁶

Obrázek 57: autor neuveden, jeden z vítězných snímků 29. národní soutěž amatérské fotografie, 2009

⁶ HÁJEK, Martin. *Fotografovani.cz* [online]. 4. 12. 2008 [cit. 2010-05-09]. Jak se vyvíjela a kam směřuje digitální fotografie?. Dostupné z WWW: <http://www.fotografovani.cz/art/df_trendy/where-points-DF-polemic.html>.

8. Rozhovor s Josefem Mühldorfem

Odpovídá: RNDr. Josef Mühldorf, CSc., narozen 1943, současný předseda 1. Českého klubu fotografů amatérů Nekázanka.

1) Kdy jste se poprvé setkal s fotografií? Kdy a proč jste začal fotografovat?

S fotografií jsem se setkal již v dětství (10 let), díky tomu, že můj otec občas fotografoval běžné upomínkové snímky. Také se mnou udělal první kopie z vlastních negativů v improvizované fotokomoře (koupelně). Líbila se mi technika, magie tmavnoucích snímků ve vývojce. Ale velmi rychle mi šlo i o to, aby snímky byly zdařilé a měly vypovídací hodnotu. Vedl jsem si podrobné záznamy o snímcích a dodnes je vedu. Archiv mých negativů je jakýmsi mým deníkem.

Obrázek 58: portrétní foto Josefa Mühldorfa

2) Jak velkou roli hraje amatérská fotografie ve Vašem životě?

Provází mne celý život. Z výletu nebo dovolené mám víc, když si okolí mohu prohlížet i přes hledáček fotoaparátu. Mohu procházet stejnou krajinou mnohokrát a pokaždé ji, díky fotografickému zájmu, vidím jinak. Jiná roční doba, jiné světelné podmínky, dokonce se do mého zájmu o okolí promítá i moje vlastní aktuální nálada a pak si všímám jiných detailů. A nevádí mi, když pořízené snímky nepřevedu na papír. Významný je pro mne okamžik fotografování.

3) Jste hrdý na to, že jste fotoamatér? Neuvažoval jste někdy o tom, že byste se stal profesionálem a že by se fotografování stalo hlavním zdrojem vaší obživy?

Nikdy jsem neuvažoval o tom, že bych měl mít fotografii jako své zaměstnání. I když mi to bylo kdysi nabízeno. Vždy jsem se držel svého oboru, kterým je inženýrská geologie. Vystudoval jsem Průmyslovou školu geologickou. Pak, již při zaměstnání, PřF UK, obor inženýrskou geologii,

tamtéž jsem složil rigorózní zkoušky na doktorát z přírodních věd a ještě později obhájil kandidátskou disertační práci. Geologie je ale obor, v němž lze fotografii velmi dobře využívat. Především pro dokumentaci technických prací (průzkumné sondy, vrty, štoly a jiná podzemní díla a prováděné geotechnické zkoušky), ale i pro některá měření (laboratorní měření deformací na fyzikálních modelech horninového prostředí) a tzv. dálkovou detekci, při sledování vlivu ropných produktů na rostlinný pokryv v různých světelných spektrech.

Nikdy mne nenapadlo, že bych měl být hrdý na to, že jsem fotoamatér. Fotografie využívám ze svého osobního zájmu a vždy jsem byl rád, když jsem mohl své geologické zprávy obohatit o fotografickou dokumentaci. Dodávám, že stejnou možnost měli i mnozí moji kolegové a přesto to nedělali. Byla to pro ně „práce navíc“. Vlastní příjem jsem z fotografické činnosti nikdy neměl, firmy ale hradily režii fotografických prací.

4) Na jaká témata se ve fotografii nejčastěji zaměřujete?

Obvykle nepodnikám výlety s jen fotografickým cílem. Ale fotoaparát mám většinou sebou. Proto nejčastěji fotografuji krajinu. Ale také běžné události na nejrůznějších shromážděních, kde lze zachytit i zajímavé lidské postavy a děje (oslavky, poutě apod.)

5) Co si představujete pod pojmem „fenomén amatérské fotografie“?

Je to vášeň, které mnozí propadnou. V minulosti to byl celý soubor procesů, nezbytných k úplnému vytvoření fotografie. Ve fotoklubech byli odborníci, kteří velmi dobře znali nejrůznější značky fotoaparátů, druhy a jména fotografických závěrek a způsob jejich funkce. Jiní zase byli odborníky na optiku. Znali její historii a všechny základní typy objektivů. A zase jiní znali dobře chemii, experimentovali s různými vývojkami a hledali tu nejlepší. A samozřejmě, téměř každý se cítil být povoláním k tomu, aby hodnotil výtvarnou stránku snímků, hodnotu jejich obsahu a kvalitu technického provedení. To vše dohromady, ale i jednotlivé vyjmenované dílčí prvky, dokázaly mnohé zájemce o fotografii upoutat na celý život (i mne). Tady musím dodat, že v současnosti ve fotoklubech ubývají ti, kteří se zajímali o technickou stránku fotografie. Ne, že by z klubů odešli, ale prostě vymírají

stářím a nemají nástupce. Objevuje se ale nová generace. Ta se již o techniku příliš nezajímá (snad jen z hlediska ceny přístrojů a kvality práce fotolabů). Jejím zájmem zůstala a je hlavní výtvarná stránka fotografie. Většina fotografií je dnes technicky zdařilá, a když mohou být takové fotografie kdekoliv vystaveny, jsou autoři spokojeni. Proto se velmi rádi zúčastňují členských výstav a měsíčních soutěží. V klubech se proto také objevilo více žen, které v minulosti obtížnost fotochemických postupů spíše odrazovala. K výtvarné stránce fotografií mají mnohem blíže. Pokud ale mají na příklad vyslechnout přednášku i o současné technice, kterou používají, tak z klubu často odcházejí. Technický základ současné digitální fotografie je nezajímavá.

6) Co Vás vedlo k tomu stát se členem Klubu fotografů amatérů Nekázanka v Praze?

Co mne vedlo k tomu, abych se stal členem fotoklubu? Ovšem, že zájem o fotografii. Ale cesta nebyla přímá. Již na základní škole, v sedmé a osmé třídě, jsme měli fotokroužek. Chodil jsem tam přesto, že jsem si již fotografie uměl udělat sám. Pak byla pauza. Žádný klub jsem nenavštěvoval. Na střední škole jsem ale fotografoval dál a koupil si první opravdu dobrý přístroj – Exaktu Varex. Až při vojenské službě (v Brně) jsem navštěvoval fotokroužek (v kasárnách) a příležitostně brněnský Fotoklub 1. brněnská. Tam mi doporučili 1. ČKFA – Nekázanka. Po skončení vojenské služby a návratu do Prahy jsem šel rovnou do tohoto klubu a od roku 1964 jsem jeho členem dosud. V průběhu té dlouhé doby jsem ne jednou byl v klubu nespokojený. Také byl asi tři roky zavřený, když probíhala rekonstrukce střechy. Došlo ke společenským změnám apod. Nakonec vždy ale zvítězilo přání, mít možnost si o fotografii a všem co s ní souvisí, popovídat s lidmi, kteří jsou do ní zasvěceni více, než jiní z mých přátel. To je asi hlavní důvod, proč jsem členem fotoklubu. Nepochybně se to vztahuje i na mnoho ostatních členů klubu.

7) Jaké postavení jste měl v klubu v minulosti a jaké funkce zastáváte dnes? Staráte se také o klubový archiv?

V minulosti jsem v klubu mnoho funkcí nezastával. Neměl jsem příliš volného času, protože jsem veškerá studia svého oboru (geologie) dělal při

zaměstnání. Také mi to nedovolovalo zaměstnání, při němž se hodně cestuje. Několik let jsem plnil funkci referenta pro měsíční soutěže. Stal jsem se členem výtvarné skupiny VIVA (kterou jsme založili spolu s dalšími dvěma členy téhož klubu a v rámci toho klubu), účastnil jsem se členských výstav a uspořádal jsem několik samostatných výstav. V současné době, kdy jsem již v penzi, snažím se klubu vrátit to, co pro mne udělal v minulosti. Nyní jsem předsedou klubu. Protože klub v minulosti dost utrpěl z hlediska kvality a úrovně programu, pokouším se mu to vrátit. Není to snadné a nesetkávám se vždy s pochopením. Klubový archiv byl v minulosti uložen do Národního archivu ČR. Nikdo se jeho průzkumu nevěnoval. Když se mi podařilo domluvit s novou členkou klubu, RNDr. P. Vrbovou, CSc. a vyjednat dobrý vztah s vedením archivu, dali jsme se do jeho průzkumu. Ten trvá již čtyři roky a není ještě u konce. Dosavadním výsledkem byla v loňském roce výstava 120. let 1. ČKFA Nekázanka a kniha, která snad ještě letos bude vydána. Problém je s novým archivem. Je nedostatek prostoru. Digitální forma je lákavá, ale nespolehlivá. Všechny významné archivy stále pracují s filmy. Také pracovník, pověřený archivováním úspěšných fotografií se zajímá jenom o ně a zanedbává textové informace. Zůstává po nás časopis Spoušť, který je ukládán také v Národním archivu a ještě na některých dalších místech. Jeho obsah je ale problematický, protože členové klubu přinášejí sice mnoho fotografií, mají ale problémy s texty.

8) Setkal jste se díky amatérskému fotografování s nějakými významnými osobnostmi?

Setkal jsem se s mnoha osobnostmi, významnými ve fotografii. Náš klub navštěvoval a také tam přednášel například nár. umělec Karel Plicka, zasl. umělec Josef Sudek, známý fotoreportér Karel Hájek, historik fotografie Rudolf Skopec, Ing. Dr. Jan Schlemmer aj.

9) Jak Vás ovlivnily digitální technologie? Fotografujete stále na klasiku, nebo digitální fotografie pohltila i Vás?

Fotografuji klasicky i digitálně. Jsem vybaven na obojí. Digitální fotografie umožňuje významné zlepšení práce s velkým počtem textových i obrazových dokumentů. Jen díky ní se nám daří získat přehled o našem vlastním archivu.

Zjednodušeně řečeno, lépe se dokumenty prohlížejí na monitoru počítače než v zaprášených krabicích. Obávám se ale nedostatečné trvanlivosti uložených dat. Je nutné je stále zálohovat a velmi snadno lze o ně přijít.

Klasické negativy a obrazy jistě vydrží nejméně 200 let (když vydržely 100 let a jsou dost dobré). Nepotřebujete k nim žádnou techniku. Zabírají ale mnoho prostoru. Z hlediska fotografických barevných obrazů nenastala žádná změna. I digitální snímky jsou v konečné fázi dělány klasicky, na barevný papír chemicky vyvolaný. Tyto obrazy do padesáti let pravděpodobně zaniknou nebo budou silně poškozeny (jako v našem archivu). Mnoho členů v našem klubu s digitálními fotoaparáty pracuje stejně, jako s kompakty na film. Prostě si jen vyberou zdařilé záběry a nechají si je udělat ve fotolabu. Úpravy pomocí Photoshopu nebo alespoň Zoneru dělá jen málo členů. Asi před rokem jsem udělal statistiku. Třetina členů fotografovala již jenom digitálně, třetina stále klasicky a třetina obojím způsobem.

10) Jaký význam mají podle Vás kluby amatérských fotografů?

Činnost fotoamatérů a fotoklubů má ještě další význam, o němž jsme se nezmínili. Je to společenský význam. Myslím, že mnozí lidé navštěvují fotokluby také z důvodu navázaných přátelských vztahů s ostatními členy. Fotografie je jenom spojuje. Netouží po prvních cenách v soutěžích. Stačí jim, když se zúčastní, podívají, dozvědí a podiskutují. Ve velkém městě, jako je Praha, se koná v každém týdnu velmi mnoho setkání s „fotografickým pozadím“. Vernisáže, besedy, stále probíhají výstavy, vycházejí nové publikace. Kdo chce vše stihnout a o všem vědět, tomu nezbude žádný volný čas.

9. Závěr

Amatérské umění mne vždy zajímalo, obdivuji nadšení amatérských fotografů a umělců vůbec. Musím však přiznat, že až při psaní této práce jsem si uvědomila, že amatérská fotografie byla, je a bude skutečným fenoménem.

Téma amatérské fotografie bývá často opomíjeno, nebo odsouváno na tzv. druhou kolej. Pokud si však alespoň jeden čtenář po přečtení této práce uvědomí, že amatérská fotografie je podstatnou a nedílnou součástí fotografie jako takové a že české dějiny fotografie by se jen těžko daly psát, kdyby nebylo rozsáhlého amatérského hnutí, splnila tato práce svůj účel.

Použitá literatura a prameny

Monografie, tištěné dokumenty

- DOHNAL, Antonín. *Mladý fotoamatér*. Praha: Československá grafická unie a.s., 1936. 54 s.
- KLIMPL, Petr. *Česká amatérská fotografie 1945 – 1989: 150 let vynálezu fotografie: Praha, Bruselský pavilon 6. – 27. 10. 1989: katalog výstavy*. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1989. 175 s.
- BIRGUS, Vladimír; VOJTĚCHOVSKÝ, Miroslav. *Česká fotografie 90. let*. Praha: KANT, 1998. 205 s. ISBN 80–86217-00–0.
- FOLTÝN, Jiří. *Druhé rozhovory (o syntéze): 150 let vynálezu fotografie: 85 let fotoklubu Orion Vyškov*. Vyškov: Okresní kulturní středisko, 1989. 25 s.
- BAATZ, Willfried. *Fotografie: Malá encyklopedie*. Praha: Computer press, 2004. 192 s. ISBN 80–251-0210–6.
- PÁTEK, Jiří. *Příjemné závislosti: Inscenovaná fotografie 70. let: katalog k výstavě*. Brno: Moravská galerie, 2009. 113 s. ISBN 978–80-7027–203-9.
- TRNKOVÁ, Petra. *Technický obraz na malířských štaflích: česko-němečtí fotoamatéři a umělecká fotografie: 1890 – 1914*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Seminář dějin umění, 2009. 247 s. ISBN 978–80-87029–51-0.
- BOČEK, Jaroslav. *Malé dějiny fotografie*. Praha: Mladá fronta, 1964. 136 s.
- MÜHLDORF, Josef; VRBOVÁ, Pavla. *120 let prvního klubu fotoamatérů v Čechách 1889 – 2009: katalog k výstavě*. Praha: ČKFA ve spolupráci s Národním archivem Praha, 2009.
- Marien, Mary Warner. *Photography: A Cultural History second edition* (NJ: Pearson Prentice Hall) 2006, pp. 111.

Elektronické dokumenty

CD – ROM

- MÜHLDORF, Josef; VRBOVÁ, Pavla: *120 let prvního klubu fotoamatérů v Čechách 1889 – 2009: katalog k výstavě* [CD-ROM]. Praha: ČKFA ve spolupráci s Národním archivem Praha, 2009 [cit. 2010–04-13].

Internet, elektronické časopisy

- PETR, VILGUS. *Photorevue.com* [online]. 2003 [cit. 2010 – 0 4 – 17]. Dějiny evropské fotografie: Polsko a Maďarsko 1900–1945 I. Dostupné z WWW:

<<http://www.photorevue.com/phprs/view.php?navezclanku=&cisloclanku=2003102101>>.

- Přední čeští fotografové napsali „obrazový esej“ o roce 1989. iDnes.cz [online]. 3. 9. 2009, [cit. 2010 – 04 – 15]. Dostupný z WWW: <http://kultura.idnes.cz/predni-cesti-fotografove-napsali-obrazovy-esej-o-roce-1989-pef-vytvarneum.asp?c=A090903_162937_vytvarneum_ob>.
- HÁJEK, Martin. *Fotografovani.cz* [online]. 4. 12. 2008 [cit. 2010 – 05 – 09]. Jak se vyvíjela a kam směřuje digitální fotografie?. Dostupné z WWW: <http://www.fotografovani.cz/art/df_trendy/where-points-DF-polemic.html>.
- KUNEČ, Aleš. Photorevue.com [online]. 25. 5. 2009 [cit. 2010–03-25]. Česká fotografie 20. století v Bonnu. Dostupné z WWW: <<http://www.photorevue.com/phprs/view.php?cisloclanku=2009050009>>.
- FALTÝNEK, Vilém. Radio.cz [online]. 4. 9. 2009 [cit. 2010 – 04 – 28]. Události roku 1989 ve fotografii. Dostupné z WWW: <<http://www.radio.cz/cz/clanek/119959>>.
- ZLÁMALÍKOVÁ, Olga. IFotoVideo.cz [online]. [cit. 2010 – 04 – 28]. O fotografování v listopadu 1989. Dostupné z WWW: <http://www.ifotovideo.cz/rubriky/co-se-deje/navstivili-jsme/o-fotografovani-v-listopadu-1989_2654.html>.
- *La FIAP: Fédération Internationale de l'Art Photographique* [online]. [cit. 2010 – 04 – 12]. Dostupné z WWW: <<http://www.fiap.net/index-en.html>>.
- *1. ČKFA NEKÁZANKA O. S.* [online]. [cit. 2010 – 03 – 26]. Dostupné z WWW: <<http://nekazanka.hyperlink.cz/>>.
- POSPĚCH, Tomáš. Photorevue.com [online]. 2. 1. 2003 [cit. 2010 – 04 – 12]. Socialistický realismus a česká fotografie v letech 1945 – 1957. Dostupné z WWW: <<http://www.photorevue.com/phprs/view.php?navezclanku=&cisloclanku=2003010201>>.
- ZLÁMALÍKOVÁ, Olga. IFotoVideo.cz [online]. [cit. 2010 – 04 – 08]. Miloslav Stibor / Fotografie. Dostupné z WWW: <http://www.ifotovideo.cz/rubriky/aktualne/vystavy/miloslav-stibor-fotografie_1200.html>.
- Institut tvůrčí fotografie [online]. [cit. 2010 – 05 – 03]. Dostupné z WWW: <<http://www.itf.cz/about.php#1>>.
- Zlin.estranky.cz [online]. [cit. 2010 – 05 – 05]. Novodobé (baťovské) školy ve Zlíně – historie a osudy. Dostupné z WWW: <<http://www.zlin.estranky.cz/clanky/novy-zlin/skolni-areal-ve-zline->>.
- HÁJEK, Martin. *Fotografovani.cz* [online]. [cit. 2010 – 05 – 07]. Jak se vyvíjela a kam směřuje digitální fotografie?. Dostupné z WWW: <http://www.fotografovani.cz/art/df_trendy/where-points-DF-polemic.html>.

- Válečná fotografie In Wikipedia: the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, 12. 4. 2010 [cit. 2010 – 04 – 18]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1le%C4%8Dn%C3%A1_fotografie>.
- Novinářská fotografie In Wikipedia: the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010 – 04 – 20]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Novin%C3%A1%C5%99sk%C3%A1_fotografie>.
- Alexander Hackenschmied In Wikipedia: the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010 – 04 – 11]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Alexander_Hackenschmied>.
- Jiří Lehovec In Wikipedia: the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010 – 04 – 11]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%99%C3%AD_Lehovec>.
- Ladislav Emil Berka In Wikipedia: the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010 – 04 – 11]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ladislav_Emil_Berka>.
- Eugen Wiškovský In Wikipedia: the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010 – 04 – 11]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Eugen_Wi%C5%A1kovsk%C3%BD>.
- Ján Šmok In Wikipedia: the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010 – 04 – 11]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/J%C3%A1n_%C5%A0mok>.
- Jindřich Štreit In Wikipedia: the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010 – 05 – 11]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Jind%C5%99ich_%C5%A0treit>.
- Rudolf Kohn In Wikipedia: the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010 – 05 – 11]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Kohn>.
- Jindřich Marco In Wikipedia: the free encyclopedia [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, [cit. 2010 – 04 – 28]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Jind%C5%99ich_Marco>.

Odkazy na zdroje obrázků jsou uvedeny v seznamu vyobrazení níže.

Seznam vyobrazení

- **Obrázek 1:** *Graf, průzkum na téma – Co si představujete pod pojmem fotograf amatér?*
- **Obrázek 2:** Lartigue, J. H. *Bez názvu* [online]. [cit. 2010–5-7]. Dostupné z: <<http://peoplesforeignexchange.wordpress.com/2009/10/25/photographer-jacques-henri-lartigue/jacques-henri-lartigue-2/>>.
- **Obrázek 3:** Chotek, Karel. *Bez názvu*. In TRNKOVÁ, Petra: *Technický obraz na malířských štaflích: Česko-němečtí fotoamatéři a umělecká fotografie, 1890 – 1914*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu Barrister & Principal a Masarykova univerzita, Filozofická fakulta – Seminář dějin umění, 2008. ISBN 978–80-87029–51-0. 17s.
- **Obrázek 4:** Strnad, R.: *List z autorské okružní mapy* [CD-ROM]. MÜHLDORF, Josef; VRBOVÁ, Pavla: 120 let prvního klubu fotoamatérů v Čechách 1889 – 2009: katalog k výstavě Praha: ČKFA ve spolupráci s Národním archivem Praha, 2009 [cit. 2010–04-13].
- **Obrázek 5:** Neznámý autor. *Původní místnosti klubové v Bartolomějské ulici* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 6:** Neznámý autor. *Interiér prvního klubového ateliéru* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 7:** *Obálka časopisu Fotografický Věstník, 1890* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 8:** *Obálka časopisu Fotografický obzor, 1893* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 9:** *Obálka časopisu Fotografický obzor* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 10:** *Obálka časopisu Spoušť, 1941* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 11:** *Obálka časopisu Spoušť, 2009* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 12:** *Přihláška F. Drtikola, 1911* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 13:** *Přihláška D. J. Růžičky, 1921* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 14:** Krupka, J.: *Ukázka z autorské mapy* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 15:** Fabinger, J.: *Portrét sl. F, mapa Fotoklubu Praha 1923* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 16:** Fabinger, J.: *V extázi, mapa Fotoklubu Praha 1922* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 17:** Tutsch, J.: *Reklamní fotografie* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 18:** Růžička, D. J.: *Z New Yorku, mapa 1925* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 19:** Zych, A.: *Portrét sochaře J. Šalouna* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 20:** Mühlendorf, J.: *Josef Sudek v ateliéru v Nekázance, 1966* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 21:** Mládek, E.: *Portraitní studie dětská, mapa 1900* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 22:** Fabinger, J.: *Diapozitiv ze souboru Fabingerovy portréty* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 23:** Tocauer, O.: *Buffet* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 24:** Slezáková, I.: *I. místo v klubové měsíční soutěži, leden 2006* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 25:** Pudil, F.: *I. místo v klubové měsíční soutěži, listopad 2008* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 26:** Pudil, F.: *I. místo v klubové měsíční soutěži, září 2008* [CD-ROM]. Op. cit.
- **Obrázek 27:** Müller, C.: *Skupinový portrét spolku Barden, 1892*. In TRNKOVÁ, Petra: *Technický obraz na malířských štaflích: Česko-němečtí fotoamatéři a umělecká fotografie, 1890 – 1914*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu

Barrister & Principal a Masarykova univerzita, Filozofická fakulta – Seminář dějin umění, 2008, ISBN 978–80-87029–51-0. 69s.

- **Obrázek 28:** Anonym: *Členové teplického klubu na výletě*. Op. cit. 70s.
- **Obrázek 29:** Ludwig, D.: *Portrét, 1904*. In TRNKOVÁ, Petra: Op. cit. 100s.
- **Obrázek 30:** Birn, S.: *Dominikánské náměstí, 1937*. Op. cit. 119s.
- **Obrázek 31:** Andryšek, J.: *bez názvu*. In *Druhé rozhovory (o syntéze)*. Vyškov: Okresní kulturní středisko, Brož., publikace k výstavě klubu Orion, 1989
- **Obrázek 32:** Franz, Bedřich: *Slavnost Božího těla na Zelném trhu Brno, 1841* [online]. [cit. 2010–04–15]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Bedrich_Franz_Slavnost_Boziho_tela_v_Brne_10.6.1841.jpg>.
- **Obrázek 33:** Hackenschmied, A.: *Paris, 1939* [online]. [cit. 2010-04-14]. Dostupné z: <http://hammid.wz.cz/images/big/big_13.jpg>.
- **Obrázek 34:** Berka, Ladislav Emil: *Autoportrét* [online]. [cit. 2010–04–15]. Dostupné z WWW: <http://www.moravska-galerie.cz/igalerie/output/author000505_1.html>.
- **Obrázek 35:** Šmok, Ján: *Akt I* [online]. [cit. 2010–04–15]. Dostupné z WWW: <<http://www.soga.sk/inter/aukcie/dielaDetail.php?id=4105>>.
- **Obrázek 36:** Tmej, Z.: *z cyklu Abeceda duševního prázdna 1942 – 44* [online]. [cit. 2010-05-07]. Dostupné z: <http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://www.antikbuddha.com/photos/34335.jpg&imgrefurl=http://www.antikbuddha.com/czech/article_show.php%3Farticle_id%3D11285%26category%3D90&usg=__iOzdMpKs3CNhhxxh2LrNUpyZSuA=&h=355&w=280&sz=56&hl=cs&start=1&sig2=8q_cgRDxs4iG4a46C1cU4Q&um=1&itbs=1&tbnid=Acqh_UkiBkruXM:&tbnh=121&tbnw=95&prev=/images%3Fq%3Dabeceda%2Bdu%25C5%25A1evn%25C3%25ADho%2Bpr%25C3%25A1zdna%2BTmej%26um%3D1%26hl%3Dcs%26sa%3DG%26tbs%3Disch:1&ei=14LkS7GTLsGosgbs6rydBg>.
- **Obrázek 37:** Sitenský, L.: *Rtm. Stanislav Peroutka v Pewrhosu u Hurikanu, 1941* [online]. [cit. 2010-05-07]. Dostupné z: <<http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://img.ihned.cz/attachment.php/13999170/brjJqkxz83OeSA0mcdEwIpGMys52InfQ/10vik19b.jpg&imgrefurl=http://hn.ihned.cz/c1-23118370-domov->>>.
- **Obrázek 38:** Jaroš, O.: *Čeští dobrovolníci, 1939* [online]. [cit. 2010-05-07]. Dostupné z: <http://www.google.cz/imgres?imgurl=http://www.adam.cz/img/200505022357_Jaros1.jpg&imgrefurl=http://www.adam.cz/clanek-2005050201-zaprasene-krabice-a-podivne-suvenyry.html&usg=__vb8iTrBVwA7wxXXd6is3rxDAR2k=&h=502&w=800&sz=71&hl=cs&start=4&sig2=C9pF635OdEGArqD7Q959Aw&itbs=1&tbnid=ffi7hvjiZZnyBM:&tbnh=90&tbnw=143&prev=/images%3Fq%3Dtibor%2Bhonty%26hl%3Dcs%26sa%3DG%26tbs%3Disch:1&ei=2ZvkS_jmIYShsgbMn4WdBg>.
- **Obrázek 39:** Voříšek, J.: *Konec Luftwaffe*. In KLIMPL, Petr. *Česká amatérská fotografie 1945–1989: 150 let vynálezu fotografie: Praha, Bruselský pavilon 6. – 27. 10. 1989: katalog výstavy*. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1989.
- **Obrázek 40:** Beran, J.: *Rok po válce, 1946*. Op. cit.
- **Obrázek 41:** Ipser, V.: *Výzdoba k 1. máji, před 1953*. Op. cit.
- **Obrázek 42:** Dias, P.: *foto na titulní straně časopisu Mladý svět, 1969*. archiv Pavla Diase (obrázek zaslal P. Dias v e-mailu dne 11. 5. 2010)
- **Obrázek 43:** Spurný, M.: *Bez názvu, 60. léta* [online]. [cit. 2010–04–21]. Dostupné z: <<http://www.sedmagenerace.cz/index.php?art=clanek&id=296>>.

- **Obrázek 44:** Stibor, M.: z cyklu *Patnáct fotografií pro Henryho Millera, 1968 – 69* [online]. [cit. 2010–04-21]. Dostupné z: < http://www.ifotovideo.cz/rubriky/aktualne/vystavy/miloslav-stibor-fotografie_1200.html>.
- **Obrázek 45:** Vávra, J.: *Značky a znamení 2*. In KLIMPL, Petr. *Česká amatérská fotografie 1945–1989: 150 let vynálezu fotografie: Praha, Bruselský pavilon 6. – 27. 10. 1989*: katalog výstavy. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1989.
- **Obrázek 46:** Maršálek, F.: *Civilizace č. 10, 1971*. In PÁTEK, Jiří: *Příjemné závislosti – Inscenovaná fotografie 70. let: katalog k výstavě*. Brno: [s. n.], 2009. ISBN 978–80-7027–203-9. Opětovaný pohled, s. 10 – 19.
- **Obrázek 47:** Purtz, P.: *Mária I*. Op. cit. *Výzva perspektivy*, s. 58 – 67.
- **Obrázek 48:** Olchawa W.: *Rozloučení*. Op. cit. *Šum křídel*, s. 58 – 67.
- **Obrázek 49:** Horák, J.: *Poslední květy, 1974*. Op. cit. *Civilizace*, s. 34 – 43.
- **Obrázek 50:** Fišer, Z.; Bohuňovský, J.: *Z cyklu Žilinští studenti, 1980*. In KLIMPL, Petr. *Česká amatérská fotografie 1945–1989: 150 let vynálezu fotografie: Praha, Bruselský pavilon 6. – 27. 10. 1989*: katalog výstavy. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1989.
- **Obrázek 51:** Štreit, J.: *Pivo*. Op. cit.
- **Obrázek 52:** Lukeš, F.: *Z cyklu Novotvary I*. Op. cit.
- **Obrázek 53:** Cudlín, K.: *Sametová revoluce v ulicích Prahy, 1989* [online]. [cit. 2010–05-08]. Dostupné z: < http://www.lidovky.cz/17-listopad-byl-zradou-stb-pise-jakes-v-nove-knize-f62-/ln_domov.asp?c=A091107_123552_ln_domov_ter>.
- **Obrázek 54:** Šilpoch, J.: Praha, Národní třída, 17. 11. 1989 [online]. [cit. 2010–05-08]. Dostupné z: < http://kultura.idnes.cz/predni-cesti-fotografave-napsali-obrazovy-esej-o-roce-1989-pef-/vytvarneum.asp?c=A090903_162937_vytvarneum_ob>.
- **Obrázek 55:** Jindra, J.: Obec Bezprávi, 9. 12. 1989 [online]. [cit. 2010–05-08]. Dostupné z: < http://kultura.idnes.cz/predni-cesti-fotografave-napsali-obrazovy-esej-o-roce-1989-pef-/vytvarneum.asp?c=A090903_162937_vytvarneum_ob>.
- **Obrázek 56:** Honzík, J.: *Michaela* [online]. [cit. 2010–05-08]. Dostupné z: < <http://fotokluby.cz/mapove-okruhy/mapovy-okruh-cesky-raj-2/>>.
- **Obrázek 57:** Autor neuveden: Jeden z vítězných snímků 29. národní soutěž amatérské fotografie, 2009 [online]. [cit. 2010–05-09]. Dostupné z: < http://www.ifotovideo.cz/rubriky/souteze/dalsi-souteze/29-narodni-soutez-amaterske-fotografie-2009_2319.html/>.
- **Obrázek 58:** portrétní foto Josefa Mühldorfa, zaslal J. Mühldorf v e-mailu dne 9. 5. 2010

Poznámky

---

^I Problematice amatérské fotografie se obsáhle věnoval např. Petr Klimpr, organizátor výstavy 150 let vynálezu fotografie v Praze, roku 1989. K této výstavě připravil také velmi zajímavý katalog: KLIMPL, Petr. *Česká amatérská fotografie 1945–1989: 150 let vynálezu fotografie*: Praha, Bruselský pavilon 6. – 27. 10. 1989: katalog výstavy. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1989. Tématu českých a česko-německých amatérských fotoklubů na přelomu 19. a 20. století se věnovala podrobně Petra Trnková v knize: TRNKOVÁ, Petra. *Technický obraz na malířských štaflích: Česko-němečtí fotoamatéři a umělecká fotografie, 1890 – 1914*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu Barrister & Principal a Masarykova univerzita, Filozofická fakulta – Seminář dějin umění, 2008. ISBN 978–80-87029–51-0.

^{II} Vynález fotografie byl slavnostně vyhlášen 19. srpna 1839. Za vynálezce je považován Daguerre se svojí metodou Daguerrotypie. Ale již dlouho před tímto datem bylo vynalezeno několik způsobů, jak zachytit obraz na nosnou desku. První dochovanou fotografií je „Pohled z okna na dvůr“ od J. N. Niépce z roku 1826.

^{III} Černé komory zůstaly ne některých internátech zachovány dodnes. Bud' ale již nejsou v provozu, nebo slouží jako kuriozita pro současné studenty, kteří si chtějí vyzkoušet klasické zvětšování fotografií.

^{IV} Za poskytnutí zajímavých informací o ÚDLUT děkuji prof. Mgr. Pavlovi Diasovi.

^V Za poskytnutí cenných informací o Institutu tvůrčí fotografie děkuji prof. Mgr. Pavlovi Diasovi.

^{VI} Fotografii je možno v současnosti studovat v Praze na FAMU, Vysoké škole uměleckoprůmyslové a Akademii výtvarných umění, v Opavě na Institutu tvůrčí fotografie, v Ústí nad Labem na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně a ve Zlíně na Univerzitě Tomáše Bati. Existuje však i několik středních škol a učilišť, poskytujících specializované studium fotografie.

^{VII} Téma inscenované fotografie 70. let je velmi dobře zpracované v katalogu (ISBN 978–80-7027–203-9) k výstavě Příjemné závislosti, konané v Pražákově paláci Moravské galerie v Brně v roce 2009. Katalog obsahuje velké množství obrazových příloh, tříděných tematicky.

^{VIII} Další osobnosti, které byly jmenovány profesory: <http://www.hrad.cz/cs/pro-media/tiskove-zpravy/6255.shtml>

^{IX} K výstavě byl vydán brněnským nakladatelstvím Host obsáhlý katalog.